ینه کۉریشگونچه

(حکایه‌لر تۉپلمی)

دکتور شفیقه یارقین

کابل- ۱۳۸۶

www.ezgu.org

اثر بیلگی‌لری:

- عنوان: ینه کۉریشگونچه.
- یازوچی: دکتور شفیقه یارقین.
- نشر اېتووچی: افغانستان قلم انجمنی
- چاپ ییلی: ۱۳۸۶/ ۲۰۰۷م.
- چاپ نوبتی: بیرینچی.
- تیراژ: ۱۰۰۰
- باسمه‌خانه:
- چاپ حقی محفوظ دور.

www.ezgu.org

فهرست

١. قلدیرغاچ نثری تۆپلم ٤
٢. ینه كۆریشگونچه ٦
٣. قوتیلیش ٢٢
٤. ابدیت‌گه قۆشیلگن تون ٣٠
٥. سۆنگی یۆل ٤٥
٦. فاجعه (نمایشنامه) ٦٦

www.ezgu.org

قلدیرغاچ نثری تۉپلم

افغانستانده‌گی معاصر اۉزبېک ادبیاتیده شو پیتگچه کۉپراق شعریت ترقی اېتیب کېلماقده و نثرده اېسه مشق قیله‌دیگن ادیبلر کم. شو جهتدن، دکتور شفیقه یارقین نینگ «ینه کۉریشگونچه» ناملی نثری حکایه لر تۉپلمی کته ایجابی حادثه دیر.

دکتور شفیقه یارقین تانیقلی عالم، مترجم و ایکی تیلده: اوزبېک و دری تیللریده شعرلر اَیتووچی شاعر دیر. تۉپلمده‌گی حکایه‌لر، او نثرده هم موفقیتلی ایجاد قیله‌یاتگنیدن دلالت بېره‌دی.

www.ezgu.org

حکایه‌لرده طرفه حالتلر، قهرمانلرنینگ خطِ حرکتلری، درد و اضطرابلری بیانی طبیعی دیر. افغانستانده عادی کیشیلر، اینیقسه عیاللرنینگ آرزو- ارمانلری ﻳﭙر یوزیده‌گی برچه عیاللرنیکیدﻳﭗ اﻳﺰگو و ﺑﻴﻐﺒﺎر بۉلسه ده، لېکن اولر ناتینچ جمعیتده چیلپرچین بۉلیشی، برادرکُشلیک اوروشی مشفق قیز - عیاللر باشیگه سالگن اَیریلیق و جبر و جفالر مهارت بیلن تصویرلنگن.

یازوچی افغانستان اۉزبېکلری نینگ تاریخی خاطره سینی عکس اﭘﺘﻴﺮیشگه هم اعتبار قره‌تگن. مثال اوچون «ینه کۉریشگونچه» حکایه سی قهرمانی ﺗﻴﻤﻮر اۉغلیگه «بابر» نامی قۉییلگنیدن قووانیب: «قنی اېدی، اۉغلیمیز هم بابرشاه دېک اتاقلی شاعر بۉلسه!» دېیدی.

تۉپلم، افغانستان اۉزبېک تیلی نینگ بایلیگی، ادبی امکانیتلری کته لیگی، بو تیلده نه فقط حکایه و شعرلر، بلکه یېتوک نمایشنامه، قصه و رمانلر هم یره‌تیش ممکن‌لیگینی اثبات قیله‌دی.

یازوچی و اۉقووچیلرنی افغانستان اۉزبېک ادبیاتیده آلغه تشلنگن ارزیگولی قدم بۉلگن «ینه کۉریشگونچه» تۉپلمی نشری بیلن صمیمانه قوتله‌یمن.

دکتور غلام کریم

اۉزبېکستان یازوچیلر اویوشمه‌سی عضوی

www.ezgu.org

ينه كۈريشگونچه

www.ezgu.org

بهار کېچه‌سی. کۉکده تۉلون آی سوتدېک یاروغلیگینی یېر یوزیگه یایدی. هر خیل یولدوزلر– اوزاق، یاروق، کتته، کیچیک، جلالی، جلاسیز، یکّه، قۉشّه یېرگه قره‌ب کولیب تورگن دېک کۉرینه‌دی. گلله- گن درخت‌لر کېلین‌لردېک یسه‌نیب قۉلاغلریگه سیرغه‌لر و بیلک‌لریگه بیلرزیک تاقیب، آق کۉیلکلر کییگن. بهار یېلی، کیچیک شۉخ باله لرگه اۉخشب هر چېچک نینگ ساچیدن توتیب تارته دی و گلله گن درخت‌لر یاله لرینی سېکین سېکین قیمیرلتیب اۉتیب، رنگ‌مه– رنگ گللر هیدینی اۉینب – اۉینب اۉته‌یاتگن یېرلریگه ساچه‌دی. باغده کۉکرگن اۉتلر کېچکی یاغمیردن سوو ایچیب، تازه‌لیکدن یولدوزلر یاغدوسیده جره‌قلب توریبدی. جیم جیت لیکنی بیرار قتله قیسی قورباقه می، چیرچیرک می،

www.ezgu.org

سیندیره‌دی و قیته دن شونده‌ی جیم جیریتلیک بۉله‌دی که دریچه دن باققه قره‌ب، اۉز خیال لریگه چۉمیلگن آق بیلک، الگاچ ایچیده شیرین اویقوگه کېتگن آلتی آیلیک باله سینینگ نفس آلگنینی اېشیتیب، قیزغین مهر بیلن اونگه قره‌ب قۉیه‌دی. تۉقوز آی دن بېری، آق بیلک هر کېچه شونده‌ی اویغاق اۉلتیریب تېمور نینگ خیالیگه غرق بۉله‌دی. او بیلن سۉزلیدی، نفس آلگه‌نینی اېشیته دی، کۉزیده‌گی مهر و محبت النگه سینی کۉره‌دی و خیال عالمیده اونی قوچاغلب آلیب، حسرت بیلن آه چېکه‌دی.

تېموردن ایریلگنی تۉقوز آی دن آشگن. تۉقوز آی، اۉتّیز آلتی هفته، ایکی یوز ییگیرمه یېتتی کېچه و کوندوز و خدا بیله‌دی قنچه ساعت و دقیقه و ثانیه بۉله دی. آق بیلک، کېچه و کوندوز لرنی سنشدن باشقه ایشی یۉق دېک، قیته دن و قیته‌دن سنه‌یدی و مونچه وقت اوزاقلیک بیلن تیریک قالگنی گه حیران قاله دی.

بیر کون تېمورجان دن اوزاق بۉلسم، جانیم چیقه دی، یوره‌گیم تۉختب قاله‌دی، دېگن اېدیم. قنچه جانیم قتیق اېکن که ایکی یوز ییگیرمه یېتتی کېچه و کوندوز دن بېری تیریک یوریب من! آدم، گلدن نازک و تاشدن قتّیق، دېگن سۉز تۉغری اېکن. تېمورجانیم حاضر قیسی شهر ده، قنده‌ی بیر حالت ده بۉلسه کېره‌ک؟ آیا او هم مېنی یوخله‌ی می یا که تانک لر و توپ لر نینگ سېسی و کېچه وکوندوز اوروش ایچیده بۉلگنی مېنینگ فکر و خیالیمدن اونی اییرگن می؟ دېب آق بیلک اۉزی دن سۉره‌یدی و ینه اۉزیگه تسلی بېرگن دېک قیلیب ایته دی:

–یۉق، یۉق، تېمورجان قنچه هم اوروشلر بیلن بند بۉلسه، مېنینگ خیالیمدن اوزاق بۉله آلمه‌یدی. کوندوز مېنی اۉیلالمسه، کېچه لر

www.ezgu.org

حتما اويقوسيده مېنى كۉرەدى و يورەگى مېن و اۉغلى اوچون قتّيق راق اورەدى.

الگاچ ده ياتگن كيچيک باله قيميرليدى و آق بيلک خيال لريدن اَيريليب، يوگوريب الگاچ نى تېبرەتەدى. باله، آنه سينى ايسى دن تانيب، ايشانچ بيلن كوليمسيرەيدى و ينه ياتيب قالەدى. آق بيلک نينگ يورەگى يخشى تويغولر گه تۉليب، اوۉغيلچه سينى استه اۉپەدى و اونينگ يوزيگه قرەب تېمور نى كۉرگن دېک بۉله دى.

– مونچه آته سيگه اۉخشەيدى! تېمورجان كۉرسه، قنچه سېوينيب قالسه كېرەک! خدا بيلەدى كه تېمورجان قچان رخصت آليب كېلەدى. رخصت آلالمسه، ترخيص بۉليشى گه قنچه كۉپ آى و كون قالگن! اونگه چه بالەگينم قدم قۉيەديگان بۉلەدى، دېب آق بيلک اۉغلينى ينه بير اۉپيب قۉيەدى و اونى، چاپيب تېمورجان نينگ بۉينيگه آسيلگن حالت ده تصور قيلەدى.

شو پيت ده آق بيلک دريچه سارى قرەب، بير آدم نينگ بارليگينى كۉريب، موزدېک ساوقليک بدنينى تيترەتدى و قۉرقوو دن سېسينى چيقَەرالمەدى. دريچه آرتيده تورگن كيشى:

– آق بيلک جان، قۉرقمنگ! مېنى تانيمەدينگيز مى؟ دېب، بير سكرەب، دريچه دن آشيب، اويگه كيردى و اۉزيدن كېته ياتگن آق بيلک نى قوچاغيگه آليب، باشيدن بۉينى گچه و بۉينيدن باشى گچه قَيته – قَيته اۉپيب، قوچاغيگه قيسدى.

آق بيلک نينگ كۉزلرى ياشدن تۉليب، يورەگى سېوينچ دن قَتيق – قَتيق اوريب، تيتراق آواز بيلن:

www.ezgu.org

- تېمورجان... تېمورجان... سیزنی هم کۉرر کونیم بار اېکن، دېدی و قلتیره‌ب یقیله‌یاتگن دېک بۉلیب، تېمور نینگ بۉینیگه قۉل لرینی حلقه قیلیب آسیلدی.

تېمور، آق بیلک نی قۉل اوستیگه کۉته‌ریب، کۉزلری دن اۉپیب، یاشی نینگ شورلیگینی تاتدی.

-آق بیلک جان، سېوگلیم، کۉزینگیز نی آچیب، مېنگه قره‌نگ! قنچه پیاده یۉل یوریب، سیز نی کۉریش اوچون کېلگن من. جان گینه‌م هوش گه کېلینگ...ییغله‌منگ، دېدی و آق بیلک نی سېکین گینه کۉرپچه اوستیگه قۉیدی.

آق بیلک اۉرنیدن توریب اۉلتیردی، کۉزلرینی تېمورگه قره‌تیب، یومیب، آچدی. کۉزیاشی یوپقه پرده دېک بۉلیب کۉزی نینگ آلدینی آلدی و تېمورنی یخشی کۉرالمه دی. ناچار قۉلی بیلن یاش لرینی ارتیب، کۉزلرینی کته راق آچیب، تېمورگه تېرمولدی. تېمور، اونگه شۉخ -شۉخ کۉزلری بیلن کولیب قرردی. آق بیلک کۉزینی یېرگه تیکیب، باشینی تېمورنینگ اېلکه سیگه قۉیدی.

آق بیلک، قنچه کېچه لر تېمور بیلن کۉرسه، نیمه گپ لر ایتیشینی، اونی قنده‌ی استقبال قیلیشینی اۉز آلدیده تصور قیلگن اېدی، مگر حاضر تیلی گپ دن قالیب، نیمه دېگنی و نیمه قیلگنینی بیلمه‌دی. بیر- بیرلریدن اوزاق توشگن و بیر کۉرماققه اینتیق بۉلیب یورگن بو ایکی عاشق، اېندی بو کوتیلمه‌گن دیدار چاغیده سېوینچ و یخشی تویغولر هجومیدن، سۉزلالمه‌ی، کېچه نینگ جیم - جیریت لیگیگه قۉشیلیب قالدیلر.

www.ezgu.org

بو ایکی سېویشگنلر یوره‌گیده بیردېک احساس اویغاندی. یوره‌ک لری قووانچ دن قتیق راق و تېزراق اوره باشله‌دی. تېمور، کۉزی نی یومیب، باشینی اونینگ کۉکسی گه قۉیگن و بدنی الاو دېک یانیب تورگن آق بیلک گه قره‌ب، اۉریلگن اوزون ساچی دن سېکین گینه تارتیب، آق بیلک نی اۉزیگه یاووق راق قیلیب، کۉکسیگه مهربان راق قیسدی. آق بیلک ینه سېوگی و قووانچ، وصال و بخت دن یاروق یولدوز دېک جلابېریب تورگن کۉزلری بیلن تېمورگه قره‌ب، اۉتگن ییل لر و آی لر خاطره لرینی اونی کولیب قره‌یاتگن کۉزلریدن اۉقیدی.

آق بیلک، کیچیک لیگی ده تېمور بیلن بیرگه بی‌بی آتین لیک قیلیب محله نینگ کتّه – کیچیک قیز– باله لریگه سباق بېریب یورگن، تېمور نینگ آنه سی یانیده سبق اۉقور ایدی. اۉشه چاغلرده تېمور، اونگه سبق ایتیب، بیلمه‌گن و اۉرگنمه‌گنی ده اوزون – اوزون اۉریلگن ساچی دن تارتیب، سبق اۉرگه‌تر ایدی. نېچه ییل دن سۉنگ آق بیلک خانه‌گی ملا نی بیتتیریب، اوی گه اۉلتیردی و تېمور نینگ اوییدن آیاغی ییغیلدی. شو ییل لر دوامیده کیچیک لیکده‌گی بېغبار دۉستلیک، ییگیت لیک ایلیق ایستک لری و هیجانلی تویغولری بیلن قۉشیلیب، کون سه-یین آرتیب، بیر النگه لی، کوچلی سېوگی گه اۉزگه‌ریب قالدی.

آق بیلک، هر کون تانگ آتیشی دن ایلگری و هر آقشام قرانغولیک یاییلیشی دن آلدین راق اۉت اۉرماق بهانه سی ده باغ اېته‌گی گه باریب، تېمور گه کۉز توتر ایدی. تېمور هم سبق اۉقیش یا اۉت اۉریش نی بهانه قیلیب، آق بیلک نینگ دیداری اوچون باغ گه اۉتیب، پست لیگی تِزّه بۉییچه بۉلگن دېوار آرقه سیدن آق بیلک گه قره‌ب یاشورون بیرار گپ اَیتیب، بیرار وقت قرانغولیکدن فایده‌لنیب، دېوار دن

www.ezgu.org

سکره‌ب، آق بیلک نی توتماقچی بؤلر اېدی. آق بیلک رسوالیکدن قؤرقیب، یوره‌گی بؤلمسه هم قاچیب، باغ دن اوی گه قَیتر اېدی.

تېمور بیلن آق بیلک، قؤشنی بؤلسه لر هم، کیچیک لیکدن بیر- بیرلری بیلن اؤقیب، بیر- بیرلرینی کؤریب، یشه‌گن بؤلسه لر هم، آته- آنه لری، آپه- سینگیل لری و آغه – اینی لری باریب کېلسه لر هم، اؤز آره‌لریده‌گی النگه‌لی سېوگی اوچون باشقه لردن اویالیب، بیر- بیر لری نینگ اوی لریگه باریب کېلمس اېدی لر. آق بیلک، بی‌بی آتینی دن، تېمور هم آق بیلک نینگ آته سی‌دن قاچیب، کؤز مه کؤز بؤلیشنی ایسته‌مس اېدی.

تېمور، هر آقشام یوره‌گیمده‌گی گپ نی شو کېچه آنه‌م گه اَیتیب، اونی ساوچیلیککه ییباره من، دېب عهد قیلر اېدی، اما کېچه آنه سی دن اویالیب، اَیته‌دیگان گپی تیلی گه کېلمه‌ی، ایم و سِم بؤلیب، نان دن کېین اؤز تامی گه کیریب، کېچه نینگ یریمی گچه شیرین خیاللر بیلن اؤینب، آق بیلک بیلن سؤزلشیب، اونینگ اوزون - اوزون قرا ساچ لری، حیا دن آلاو دېک قیزرگن یوزی و سېوگی دن تؤله کؤزلرینی اؤیلب، اویقوگه کېتر اېدی. اویقوسیده هم آق بیلک یانیده یاتگن دېک، اونینگ قیزیل گل دېک هیدی نی ایسکه‌گن دېک و بدنی نینگ فارم ایسّیغ لیغینی حس قیلگن دېک بؤلیب، اېرته‌سی شیرین تویغولر و اېزگو ارمان لر بیلن اویغانیب، آق بیلک گه تونگی شیرین خیال لرینی، کؤرگن سؤلیم توش لرینی ایتماق اوچون باغ اېته‌گی گه بارر اېدی.

آق بیلک هم هر کېچه یولدوز لرگه قره‌ب، اېنگ یاختی و جلا بېره‌دیگان یولدوز نی اخته‌ریب، اونی تېمور نینگ شؤخ - شؤخ کؤزلری گه اؤخشه‌تیب، آی لب لریدن، تېمور نینگ سؤزلری و پیغام لرینی

www.ezgu.org

اېشیتیب، ساغینچ لری و بېقرار تلپینیش لری بیلن اویقوسینی بوزگن یوره‌گی گه قۉلاق توتیب، آخری چرچب، اویقوگه کېتر اېدی.

یولدوزسیز کېچه لرده هم تېمور نینگ اۉیناقی کۉزلری، آق بیلک نینگ کۉز اۉنگیده اۉینب تورر اېدی، لېکن تېمور اونینگ تویغولری حقیده سۉره‌ب قالسه، اونی قنچه اۉزی‌گه یاووق بیلسه‌هم، اونی قنچه سېویب، وصالینی آرزو قیلسه هم، حیا دن کۉزینی یېرگه تیکیب، گپیرالمه‌ی، فقط تېمور نینگ سۉزلریگه قۉلاق توتیب تورر اېدی.

بیر آقشام تېمور دېوار دن سکره‌ب، آق بیلک تامانیگه اۉتدی. آق بیلک قاچماقچی بۉلدی، اما تېمور اونینگ ایککی اوزون اۉریلگن ساچی دن توتیب تارتدی و آق بیلک قاچالمه‌ی، ناچار تاختب قالدی. تېمور اېندی آق بیلک نی قوچاقلب آله‌من دېگنیده، آنه سی بی‌بی آتین نی کۉریب، بیردن قاتیب قالدی. آق بیلک بیر سیلکیش بیلن اۉزینی تېمور دن اوزیب، اویگه قره‌ب چاپدی و اۉشه کېچه، اېرته گچه یاتالمه‌ی، ایلان دېک تۉلغه‌نیب چیقدی.

اېرته سی، بی‌بی آتین قتلمه – سنبۉسه لر پیشیریب، اوچ، تۉرت یَسنگن خاتین– قیزلر بیلن ساوچیلیککه کېلدی و ایککی کون دن کېین آق بیلک نی تېمور گه فاتحه اۉقیب، اونَشتیریب، بیر آی دن سۉنگ نکاح اۉقیتیب، تۉی قیلدی لر.

آق بیلک و تېمور اوچ آی نی اونوتیلمس، تکرارلنمس شیرین رۉیا و خیاللر بهشتیده اۉتکزدی‌لر. کېچه نی کوندوز دن تانیمه‌ی، ساعت و دقیقه لر اۉتگنینی بیلمه‌ی، اۉز دنیالریده غرق بۉلیب، اۉزلری دن باشقه هېچ کیم و هېچ نرسه نی کۉرمه‌ی یوردیلر.

www.ezgu.org

اۋچ آی بو ایککی وصال گه یېتیشگن عاشق لرگه جدا تېز، بیر كۋز یومیب آچگونچه اۋتدی و بیر کون تېمور نی عسکرلیککه چقیریلگنینی و بیر– بیرلریدن ایریلیب، اوزاق لشیب قالگن لرینی بیلمه‌ی قالدیلر.

تېمور، تۋقوز آی دن بېری اوروش میدانیده، اۋق یامغیری و النگه‌لی اۋت ایچیده، قنچه خطر لر و دهشت لی حادثه لرنی باشیدن اۋتکه‌زیب، بیرار وقت اوروش قَیناق توس آلیب، اۋق یاغمیری و تینیم سیز آتیشمه لر شاوقینی باش كۋته‌ریش و بیر لحظه دم آلیش امکانینی بېرمه‌گنده، آق بیلک نی اېسلب، بیر كۋریشنی و او بیلن وداع لشیشنی آرزو قیلگن اېدی.

منه، اېندی بو آرزو روی آب گه چیقیب، آق بیلک بیلن بیرگه اۋلتیریب، اونینگ یاقیملی سېسینی اېشیتیب، اونینگ قۋینیده برچه كۋرگن دهشتلی واقعه لر و تارتگن عذاب – مشقت لر، چېککن حسرت – قیغولرنی اېسی دن چیقه‌ریب، دۋزخ اۋتیدن قوتیلیب، سېوگی بهشتیده دَور سورماقده اېدی.

آق بیلک و تېمور، اۋتگن شیرین خاطره‌لر و تۋقوز آی تارتگن قیغولر نی بیر– بیر، كۋز آلدلریدن اۋتکه‌زیب، حاضرگی دیدار دن سېوینیب ، مشتاق لیک بیلن بیر – بېریگه قره‌ب، لب لریده سعادت غنچه سی گلله‌دی، كۋز لری ایککی دېنگیز دېک مهر تۋلقونی دن تۋلغاندی و ایککی قرارسیز یوره‌ک ایککی قنات چیقرگن کفتر دېک كۋکس لرینی ایرتیب، اوچماقچی بۋلدی.

www.ezgu.org

بیر - ایکی ساعت دن کېین کیچیک باله، الگاچ ایچیده قیمیرلەدی و ییغی گه اۉخشش تاووشی آق بیلک و تېمور نی اوزون - اوزاق خبرسیزلیک دنیا سیدن چیقەریب، چین حیات عالمیگه قَیتردی.

تېمور اېندی گینه باله سی نینگ بارلیگینی سېزگنیدن اویالیب، آق بیلک دن ایلگری راق یوگوریب، الگاچ گه قرەدی و شیرین باله نی قوچاغیگه آلیب، کیچیک گینه قۉل لری و کېنگ پېشانه سیدن اۉپدی.

کیچیک باله ناتنیش کیشی نینگ ایسینی سېزگن دېک بۉلیب، تېمورگه اۉخشه گن ایککی قرا کۉز لرینی آچیب -یومدی و لب لری بوریلیب، ییغله ماقچی بۉلدی.

آق بیلک باله نی اۉز قوچاغیگه آلیب، باشینی سیلب، سوت بېرگن دن کېین، اویقوگه کېتکن باله نی الگاچ گه یاتقیزدی.

تېمور، آته لیک مهرینی اېندی گینه تانیب، کۉزینی باله دن اوزالمەی، هر قنچه کۉپراق اونگه قرەسه، اوشنچه لیک اۉزیگه اۉخشه- گنینی کۉریب یورەگی سېوینچ و سېوگی گه تۉلر اېدی. آق بیلک گه قرەب پست تاووش بیلن سۉره دی:

-نامەنگیزده باله میز نینگ نامینی یازمەگن اېدینگیز. آتینی نیمه قۉیگن سیزلر؟

-بیبی آتینیم، بابرجان دېیدی لر. مېن، اونی سیزگه اۉخشه گنی اوچون، همده سیز نی هر لحظه اېسلەتیب تورسین، دېب اۉزیمچه تېمورجان دېیمن.

-بابر کۉپ یخشی آت. قنی اېدی، اۉغلیمیز هم بابرشاه دېک بیر اتاقلی شاعر بۉلسه! موندن بویان نامەلرینگیزده بابریمیز حقیده کۉپراق یازینگ.

www.ezgu.org

آق بیلک بو گپ لردن اوزاقلیک لرنی اېسلب، تېمور گه تېلموریب قالدی. یوره‌گی بؤلر- بؤلمس سؤره دی؟

-نېچه کونلیک رخصت آلیب کېلیب سیز؟

رخصت آلگنیم یؤق. فرقه‌میزگه، قؤشنی شهرده بوزغونچی‌لر ییغیلگن، دېگن خبر کېلدی. شهریمیز یاووغیدن اؤته‌یاتگنیمیزده سیزنی، آته، آنه‌م نی اېسلب، کؤرمه‌ی اؤتگیم کېلمه‌دی. اؤرتاق‌لریم دن، یؤقلیگیم نی بیلدیرمسلیک لرینی سؤره‌ب، قاچیب کېلدیم. ایکی -اؤچ کون دن کېین اولر قَیتیب کېلگونچه مېن هم یېتیب باره من.

قوماندانینگیز بیلیب قالسه، قنده‌ی بؤله‌دی؟

اؤرتاق لریم خبر تاپگنی قؤیمه‌ی میز، دېب وعده بېرگن لر.

آق بیلک بو گپ نی اېشیتیب، همه بدنی تیتره‌ب، موزلب قالدی. باتور محبوبی، اؤرتاق لرینی خطر ده یکّه قؤییب، اونینگ یاردمی گه کؤز توتیب امید باغله گن اېل- اولوس نی کؤزگه ایلمه‌ی، قاچیب کېلگن اېکن-ده! بو شرمنده‌لیکنی اؤز سینگلی، دوگانه لری، اونینگ بختیگه رشک قیلیب یورگن قیز لر دن قنده‌ی یاشیراله‌دی؟ آخر یازنه‌سی قیرق کونلیک کېلین نی تشلب، عسکرلیککه کېتگن اېمس می؟ او، نیمه اوچون شونده‌ی قاچیب کېلمه‌دی؟ اونگه سېویکلی خاتینی قدرلی اېمس می؟ تېمورجان بیلن بیرگه — حتی که آلدین راق کېتگن ییگیت لر نینگ بیرار ته سی هم بونده‌ی قاچیب کېلمه گن-کو! اېرته اولر تېمورجان نی کؤریب، قاچگنینی بیلیب قالسه لر، قنده‌ی بؤله دی؟

بو یامان اؤی- خیاللر و باشیگه یاغیشی ممکن بؤلگن اېرتنگی طعنه لر تصوری، آق بیلککه شونچه‌لیک آغیر کؤریندی که، تېمورجان نی ایستر- ایسته‌مس، شو کېچه نینگ اؤزیده قیته‌ریب ییباریش گه عهد

www.ezgu.org

قیلدی، اما جانیدن هم عزیزراق بۉلگن و اونینگ ساغینچی و مهری گه چنقاق بۉلیب، اوزاق یۉلنی باسیب کېلگن بو وفالی دلدارینی قندهی قیلیب کۉندیریش نی اۉیلب، آخری سۉزلهی باشلهدی:

–تېمورجان، نېچه آی آلدین شهریمیز گه بوزغونچی لر کیریب، مال و آلیمیز نی تاراج قیلیب، ییگیت لرنی اۉلدیردیلر. اگر باتور عسکر لر یاردمیمیز گه کېلمهگن بۉلسه اېدیلر، خدا بیلهدی مېن، بالهنگیز، آته و آنهنگیز قنچه مشقت تارتیب، قیسی شهرلرگه آواره بۉلر اېدیک. حاضر باشقه بیر شهر نینگ اېل– اولوسی شو بلاگه اوچرهگنده، سیز مېنینگ یانیمگه قاچیب کېلیب، اۉرتاق لرینگیز نی یککه قۉییب سیز! اېرته جواب بېراله سیز می؟

–سزام شو! مېن سیز نی کۉرهی دېب کېلدیم. مېنی کۉرگنیم دن سېوینهسیز، دېب اۉیلهگن اېدیم. اگر مونداق لیگینی بیلسم اېدی، ترخیص بۉلگنیم چه کېلمس اېدیم.

– تېمورجان، بو راست. مېن سیز اوچون دعا قیلیب، اېرته لبگچه یاتمهگن کېچهلریم آز اېمس، سیزنی یوخلب دېوانه لردېک اۉز باشیمگه گیپیریب ییغلهگن کونلریم هم کۉپ. نیمه اوچون احساسیم نی بیلمهی سیز؟ مېن سیزنی کۉریب، سېوینچ دن یورهگیم کۉکسیم نی ییرتگن دېک بۉلدی. قیته دن تیریلدیم، بخت و سعادتیم نی، آرزو و ارمان لریم نی قۉل گه کېلتیردیم، اما مونداق کېلگهنینگیز نی تیلهگن اېمس اېدیم. بو دیدار اېمس، شرمنده لیک!

تېمور بو سۉزلرنی اېشیتیب، اچینیب کېتدی. بیر تورلی قیغو و پشیمانلیک یوره گینی میجیغله دی. اینجیب، آق بیلک گه قرهب، ینه

www.ezgu.org

هم ملامت قیلماقچی بۆلدی، اما اونینگ کۆزیاش لری و علاج سیز حالتی نی کۆریب، آرتیقچه ملامت قیلیش گه تیلی بارمه‌دی.

آق بیلک ایکی تمانلمه عذاب چېکردی. هم تېمورجاندن ایریلگیسی کېلمس اېدی و هم اونی سقلشنی کته بیر ننگ، چېکسیز شرمنده لیک دېب بیلر اېدی. شو ایککی تمانلمه عذاب کۆزیدن یاش آقیزدیریب، اونی اېزیلیب ییغلش گه مجبور قیلدی.

آق بیلک یاش دن تۆله کۆزلرینی تېمور گه تیکیب تیتراق تاووش بیلن ایتدی:

ـ تېمورجان هر قنچه مېنی ملامت قیلسنگیز، حقینگیز بار. خدا قیلمه‌سین سیز هم مېن کۆرگن کون لرنی کۆریب، مېنینگ باشیمدن اۆتگن دهشتلی حادثه لردن خبر تاپگن بۆلسنگیز اېدی، مېنگه حق بېرر اېدینگیز!

تېمور، اۆشه رنجیگن سېس بیلن اچینیب سۆره دی:

ـ قنی؟! باشینگیزدن اۆتگن واقعه لرنی، کۆرگن قیین کون لرینگیزنی، مېندېک بیلمه گن و کۆرمه گن کیشیگه ایتیب بېرینگ!

آق بیلک زارلنیب، یاش تۆکیب، تأثیرلی بۆغیق آواز بیلن، بوزغونچیلر نینگ هجومیدن حکایه قیله باشله‌دی. اۆتگن دهشتلی کون لرنی و کۆرگن قۆرقینچلی حادثه لرنی، نفرت و ییغی سیگه قۆشیب شونده‌ی استادلیک بیلن گَوده لنتیردی که تېمور اۆزی دن اَیریلیب، حکایه گه محو بۆلیب، اۆشه قتیق کونلرنی، اۆشه قانلی حادثه لرنی اۆز کۆزی بیلن کۆرگن دېک بۆلدی.

آق بیلک حکایه سینی توگه‌تیب، جیم بۆلگن بۆلسه هم، تېمور اۆشه نفرتلی حادثه لر گردابیگه غرق بۆلیب، مسجد ایچیده آخوند بیلن

www.ezgu.org

ملا امام قانگه بولَنیب یاتگنی، خاتین ـ قیزلر ییغلب، باش – آیاغنی تانیمه‌ی، یشینه‌دیگان جاینی اخترگنی، آغیز ـ بورنینی اۉره‌گن، میلتیغ ـ یراقلی بیر کیشی تیمورنینگ آته سینی باش یلنگ سودره‌تیب، انبار تمانگه آلیب بارگنی، آق بیلک نینگ رنگ – روبی آپپاق اوچیب، باله سینی قوچاغیگه باسیب، بیر پنه جایده یاشینگنی و تال برگیدیک قلتیره‌گنی، اوی لر ایچیدن کیچیک باله لر ایز – چوو قیلیب، تشقریگه و تشقریدن اویگه قره‌ب قاچگنی، نیچه میلتیغ ـ یراقلی کیشی اویدن ینگی کییم لر، تلویزیون، رادیو، قالین، گلیم، کۉرپه، یاستیققه اۉخشش قیمتلی نرسه لرنی چیقاریب، ایکی ـ اوچ ارابه گه آرتگنی، ساچی اوزون، قاره یوزلی بیر کیشی قاه – قاه کولیب، بیر گوزه ل قیز نی ایلکه گه کۉته‌ریب، آت گه میندیرگنی و قیز: آنه جان، آته جان، مینی قوتقه‌رینگ، دیب چیریلله‌گنی، بیر یاقده قوروق سمان انباریدن توتون و النگه آسمانگه چیققنی و هر تماندن آتلر نینگ چاپگنی ـ اۉق آتیلگنی و خاتینلر و باله‌لرنینگ ییغی– سیغی سینی کۉز اۉنگیده، شو لحظه، چیندن هم یوز بیره یاتگن دیک کۉردی و ایشیتدی.

تیمور بو دهشتلی صحنه لرنینگ تصوریده اۉزیدن اجره‌لیب، قیسی ییرده لیگینی بیلمه‌ی قالدی.

آق بیلک، یاشلی کۉزلرینی تیمور گه تیکیب، پریشان حالینی پیشانه سیدن آققن تامچی تیرلریدن بیلیب، یوره گی مهر و شفقت دن تۉلدی و تیمورنی سیکین سیلکیتیب، اۉزیگه کیلتیردی.

تیمور بیر یمان توش کۉرگن دیک اوچیب توشدی و آق بیلک نینگ مهر تۉله کۉزلریگه قره‌ب، اۉزیگه کیلدی. قیلگن ایشیگه، بو ایش نینگ عاقبتی نی اۉیلب، ملایم تاووش بیلن:

www.ezgu.org

ـ بو محبتلی کۉزلر یاش تۉکیش اوچون یره‌تیلمه‌گن. آق بیلک جان، بس قیلینگ! سیزنی همه احساسینگیز بیلن، قیغولر و ارمان لرینگیز بیلن، شهامت و جان کۉیرلیگینگیز بیلن قیته دن تانیب آلدیم. اگر تیریک قالسم، سیزنی، بابرجان نی، ایل ـ اولوسیم نی و اۉزیم نی شرمنده لیکدن قوتقه‌ریب، قصاص آلرمن. حاضر اۉز فرقه‌م گه قیته‌من و بشقه کۉریشیمیز یا رخصت آلگنیم دن یا ترخیص بۉلگنیم دن سۉنگ، دېدی و آق بیلک بېرگن گل لی آق رۉمالی بیلن اونینگ کۉز یاشینی اریتیب، آق بیلک نی قوچاقلب، اۉرنیدن توردی.

آق بیلک زارلنیب، تېمورگه چیرماشدی و ینه ییغله‌ی باشله‌دی. تېمور الگاچ گه اېگیلیب، باله سینی نېچه قتله مهربانلیک بیلن اۉپیب، ایسکه‌دی. کیچکینه بابر اویقوسیده بو صداقتلی سېوگی نی حس قیلگندېک بۉلدی و قیزیل لب لری تبسم دن گلدېک آچیلیب، یومیلدی.

تېمور، ینه بیر بار آق بیلک نی قوچاقلب، کۉزلریدن و دایم سېویب کېلگن قاره اوزون ساچیدن تیز- تېز اۉپیب، بیر سکره‌ش ده دېره‌زه دن آشیب، باغ دېواریگه تارماشیب چیقدی و آق بیلککه قه-یریلیب، پست تاووش بیلن: «ینه کۉریشگونچه، خدا یارینگیز بۉلسین» دېدی و کۉچه گه سکره‌دی. او، کۉچه دن کۉچه گه اۉتیب شهردن چیقدی. شونده، آرقه سیگه، سېویملی جفت حلالی و پاک سېوگیسی نشانه سی ججی اۉغلی، اونینگ یۉلیگه دایم کۉز تیکیب، یشه یاتگن شهریگه قره‌ب تاخته دی.

شهری، باغی و آق بیلک بیلن بابر اونده حیات کېچیره یاتگن حویلی سی پارلب چیقه یاتگن قویاش یاغدوسیگه چۉمیلگن اېدی.

www.ezgu.org

تېمور، آق بيلک اونى كۆره ياتگن دېک، تبسم قيليب، اونينگ چېورليک بيلن گل تيکيب، اېسدهليک و مهرى رمزى صفتيده ساوغه بېرگن آق روماليني نېچه قتله وداع رسميگه كۆتردى و كون چيقر تمانگه، اۆرتاق لرى و فرقه سى تامانگه محكم آديم لر تشلب، يۆل گه چيقدى . . .

www.ezgu.org

قوتیلیش

www.ezgu.org

جَیران، کۆزینی قینه‌لیب آچیب، اطرافیگه نظر تشله‌دی. بیرینچی قره‌ش ده قرانغولیکدن تشقری هیچ بیر نرسه کۆزیگه کۆرینمه‌دی، کېین راق اېسه، استه– سېکین کۆزی آلدیده‌گی قرا پرده کۆته‌ریلیب، اویده‌گی نرسه لر خیره‌راق بۆلسه ده، کۆرینه باشله دی.

او، اۆزینی هیچ بیر نرسه تۆشَلمه‌گن قورروق بیر منجه اوستیده یاتگنینی بیلیب، یخشیراق تیکیلیب، یان – اطرافیگه قره‌دی. قرانغولیککه باتگن بو اوی ایچیده شو قورروق منجه دن تشقری، هیچ بیر نرسه، حتا که بیرار پرده یا فرش یۆقلیگی و تۆرت تامانیده هیچ بیر کیمسه نینگ کۆرینمه‌گنی و بیرار تاووش نینگ اېشیتیلمه‌گنی اونی حیران قیلدی. بو حقیرانه جای اونگه ناتنیش اېدی.

www.ezgu.org

او، اویشیب، آغیر بۉلگن قۉللرینی زحمت بیلن کۉته‌ریب، کۉزلری، باشی و بوتون وجودینی سیپه‌لب، اۉز حال- احوالینی بیلماقچی بۉلدی. قۉلی باشیگه یېتیشگچ، بوتون وجودی درد گه تۉلدی. باشی یاریلیب، قانی بۉینی‌گچه آقیب، قوروب قالگن ایدی. کۉزلری شیشدن یومیلیب، کیپریک لری بیر- بیریگه یاپیشیب، آچیلگنده سنچیب کېتردی.

جیران، ایس- هوشینی ییغیب، باشیدن اۉتگن واقعه لرنی ایسلش گه اوریندی. اوّل هېچ نرسه، حتا که اۉز آتی و کیملیگی نی هم ایسلالمه ی، «خاطره م نی اونوتیب من می؟» دېگن فکر اونی لرزه گه سالدی، اما بیر نېچه دقیقه دن سۉنگ برچه آلیس و یقین واقعه لرنی بیرین- کېتین ایسله‌ی باشله‌دی.

او هر آقشام دېک بو آقشام هم مکتبده قالیب، اویوشمه ایش لرینی بجه‌ریب، اعضاء نینگ هر بېریسی گه اېرته گه قیلینیشی کېره‌ک بۉلگن ایشلرنی توشونتیریب، کېچقورون مکتبدن چیقیب، اویی تامان یۉل آلدی. بو آقشام نېگه دیر، خاطری پریشان و کۉنگلی ناتینچ بۉلیب، باشیده یامان خیال لر ایله‌نردی. اونینگ آلتینچی سېزگی سی مشئوم بیر واقعه یوز بېریشینی آلدین دن سېزیب، یوره‌گینی نامعلوم بیر قۉرقوو قاپلب آلگن ایدی.

بوندن بیر آی یا که قیرق کون آلدین شو یۉلده، شونداق بیر کېچقورون لیکده قرا سلله اۉره‌گن و ملله تون کییگن ایککی کیشی تۉسَت دن یۉلینی تۉسیب، بیریسی اونینگ بیلک لریدن اوشلب، ایکینچیسی قۉرقینچلی، اما پست‌راق تاووش بیلن: «اگر موندن کېین مکتب گه بارسنگ، جانینگدن قۉلینگنی یوو» دېب، تۉنینی آچیب،

www.ezgu.org

بېلباغیگه آسیلگن میلتیغینی کۆرسه‌تیب، بیر زوم ده غایب بۆلگن اېدی. اولر شونداق تېز تاپیلیب، غایب بۆلگن اېدیلر که جیران نیمه قیلیشی نی بیلالمه‌ی، حتا که بیراو نی یاردم گه هم چقیرالمه‌ی تاخته‌گن جاییده قاتیب قالگن اېدی.

جیران بو واقعه نی مکتب اداره سی و پولیس گه خبر بېردی. اولر بیر هفته- اۋن کون سېزدیرمه‌ی اوزاقدن اونی قوروقله‌دیلر، اما هېچ بیر شبهه لی حرکت هېچ یاقدن کۆرینمه‌گنی اوچون بو واقعه نی هم جیران و هم امنیتی ارگان‌لر جدی بیلمه‌ی، اونوتگن اېدی لر.

جیران، بو آقشام اۋز اۋزیدن پریشان بۆلیب، تورلی- تورلی فکرلر و واهمه لر بیلن، حویلی سیگه کیردی.

آته سی هر آقشام یاقیلگن اریکین نی کۆته‌ریب، تشقی حویلی اېشیگی یانیده توریب، اونینگ کېلیشینی کوتردی. بو آقشام آته سی نینگ پیشواز چیقمه‌گنی، ینه هم اونی پریشان راق قیلدی، اما یۆلده هم، حویلی ده هم هېچ بیر شبهه لی نرسه کۆرینمه‌دی. شونینگ اوچون خاطرجمع لیک بیلن اوی اېشیگینی آچیب، ایچکری گه قدم قۆیدی. اویگه کیرگچ، چراغ یاروغیده قانگه بۆیه‌لیب یاتگن آته سینی کۆردی. اېندی شاوقین کۆته‌ریب، قۆشنی لرنی یاردمگه چقیرماقچی بۆلگنیده، آرقه دن بیر آغیر نرسه باشی گه قتتیق اوریلدی و هوشیدن کېتیب، بېحال یېرگه ییقیلدی.

او، اویی دن بو یېرگه قنده‌ی کېلتیریلگنی و بوساووق اویده نېچه ساعت دن بېری هوش‌سیز یاتگنینی بیلمس اېدی. چپ قۆلینی کۆته‌ریب، ساعتی گه قره ب، وقت نی بیلماقچی بۆلدی، اما قۆلیده ساعتی نینگ یۆقلیگی اونی بو یېرگه آلیب کېلگن کیشی لر تامانیدن

www.ezgu.org

یېچیب آلینگنیدن دلالت بېرردی. جیران اۉرنیدن توریب، اۉلتیردی و آیاغ، قۉل لرینی قیمیرلتیب، ساغ – سلامت اېکن لیگیگه ایشانچ حاصل قیلدی. ایشانچ حاصل قیلگچ، قوتیلیش یۉل لرینی ایزلب، خیال دېنگیزیگه چۉکیب کېتدی.

شو وقتده گپ لشیب کېله‌یاتگن ایککی آدم نینگ تاووشی، جیران نینگ قۉلاغیگه چلیندی. بیریسی نینگ سېسی اۉشه آقشام اونینگ یۉلینی تۉسیب، تهدید قیلگن آدم نینگ سېسیگه اۉخشردی. جیران، قه‌یېرگه کېلتیریلگنینی، و قنده‌ی کیشیلر نینگ قۉلیگه توشگنینی بیلیب، بوتون وجودی تیتره‌ی باشله‌دی. درحال منجه اوستیگه چۉزیلیب یاتدی و کۉزلرینی یومیب، اۉزینی حالی هم هوشگه کېلمه‌گن دېک قیلیب کۉرستدی.

اوی اېشیگی آچیلدی. بیر کیشی منجه گه یقینلشدی. جیران اونینگ نفسینی اۉز یوزیده حس قیلدی. کېین بیر قۉل اونی قیمیرلتیب، یوزیگه بیر– ایککی بار استه–استه اوردی. جیران، نفس تارتمه‌ی، آواز چیقرمه‌ی قیمیرلمه‌ی یاتدی. اۉشه تانیش سېس تعجب لنگن حالده اۉز همراهیگه ایتدی:

– آببا! بو قیز حالی هم هوشیگه کېلمبدی، کو! قۉلینگ مونچه آغیر اېکن، استه راق اورسنگ بۉلمس میدی؟

– پروا قیلمه، اۉلمه‌یدی. بو لرنی جانی قتیق. یور، پهره میزگه کېته یلیک! بیران گپ بۉلسه، قره‌خان بیز نی تیریکله‌یین پوست لَیدی.

– راستینی ایتسم، شو قره‌خانینگ دن یمانیم کېلیبدی. قۉلیم یېتسه، باشینی کېسیب تشله‌یمن. اۉزی هرکېچه توتیب کېلتیریلگن بېچاره قیزلر نی زۉرلب، ناموس لریگه تېگیب، اېرته گچه عیش–

www.ezgu.org

عشرت قیله‌دی، قالگن لری بېچاره مردم گه جور قیلیب، اولردن تارتیب آلگن پول لر بیلن قمار اؤینه‌یدیلر. مېن و سېن هم نیچی ته اؤغرینی اسره‌یمیز، دېب خوش میز.

– گپ لرینگ حق. شامدن یریم تونگه چه قمار اؤینب، بیر–بیرلرینی سؤکیب، داد سالدیلر، حاضر همه لری قاتیب یاتیبدیلر.

– همه سینی گُمینی کؤر! بیری، بیریدن یاووزراق. اولر گه خاتین و پول تاپیلسه، جهاد دېگن نرسه اېس لریگه هم کېلمه‌یدی. اېرته بو بېچاره و بېگناه قیز گینه نی نوبتی. اوّل قره‌خان نی و اوندن کېین بشقه لرینی یېمیشی بؤله‌دی.

– مېن و سېن نیمه قیلاله میز؟ بیری خو اؤزیمیز جهاد قیله-میز، دېب بولرگه قؤشیلیب قالدیک. ایکینچی دن، ایکی کیشی نېچه یوز کیشی گه تېنگ کېلاله‌می؟ ینه قره‌خان نی خو یخشی تانییسن! اونگه آدم اؤلدیریش نیمه و تاووق سؤییش نیمه؟ شو ایکی آغیز گپیمیزنی بیلیب قالسه، بیر ساعت هم تیریک قؤیمه‌یدی.

– یور، کېته‌یلیک! مېن بو اېشیکده تورەمن، سېن آتخانه اوستیده پهره بېر!

بو ایکی کیشی اوی دن چیقدیلر و اېشیک، آرقه لریدن بېرکیلدی. جیران اؤرنیدن توریب، منجه دن توشدی. بیر نېچه قدم باسیب یوردی و قیله‌دیگان ایشی اوچون اؤز کوچینی سینَب کؤردی. حالی هم آیاغ لریده یورماق اوچون بیر آز کوچ– قوت باراېدی و یوره گی حالی هم جسارت دن تؤلقونله‌نیب، اونگه بو ایش نی بجریشده یاردم بېرردی.

www.ezgu.org

جیران بیر– ایکی ساعت انتظار چېکیب، اؤلتیردی. اوندن کېین استه– استه اېشیک نی آچیب، اېشیک آرتیده اؤلتیرگن قراول گه قره‌دی. قراول، بیر بورچک ده، ساووق دن بورکینیب، یاتیب قالیب، میلتیغی تِزه سی اوستیده قۉییلگن اېدی.

جیران ایلگری باریب، چراغ شعله سینی پسّه‌یتیردی، میلتیغ نی استه‌لیک بیلن آلیب، دېوار تویبیدن یوره باشله‌دی. یوره گی قتیق– قتیق اوریب، آیاغی اختیار سیز تېز– تېز یېردن کۉته‌ریلیب، قۉییلردی. تون قارانغولیگی جیران گه یاردم بېردی. آتخانه اوستیده تورگن قراول اونی کۉرمه‌ی، قاچیشی دن خبردار بۉلمه‌دی.

قرانغولیکده، دیوارنی سیپه‌لب باریب، تشقری ده‌گی کتته اېشیک نی تاپتی. اېشیککه بیر کتته قفل اوریلگن اېدی. بو یۉل دن اؤتالمس لیگینی بیلیب، سوو مۉرینی نی آختردی. نېچه دقیقه‌دن سۉنگ اریغ نی تاپیپ، اؤزینی مۉرین گه یېتیشتیردی. یخشی هم که اریغ ده سوو آقمسدی. سوو مۉرینیدن اؤتیب، تشقریگه چیقدی. قراول کۉریب قالمه- سین، دېب بیر قنچه یۉلنی استه – استه یورمه‌لب، تیرسک لری بیلن اؤزینی تارتیب یوردی. اوزاقلشگندن کېین آیاققه توریب، چاپه باشله‌دی.

بیر ساعت دن کۉپراق وقت، دم آلمه‌ی گاهی یوریب، گاهی چاپیب، آیاغی حرکت دن قاله‌یاتگن وقتده، شهر نینگ بېرینچی امنیتی پۉسته سیگه یېتیب، سۉنگگی قدرتی بیلن قیچقیردی:

اؤر.. تاق... لر.... تېز ....کېلینگ لر. مېن یاولر اویه ..سینی... کۉرسته من. اولرنی... توتیب آلینگ لر...

پېره گه تورگن عسکر همه دن آلدین راق اونی کۉریب، چاپدی. آچلیک، چرچاق، هیجان و درد دن تالیقفن جیران، یوگوریب

www.ezgu.org

کېلهیاتگن نوبتچی قراول و بیر نېچه عسکرلر نی کۉریب، یوره‌گی تینچلندی و سۉنگی قوّتینی ییغیب، قۉلی بیلن یاولر اویه سی تامانینی کۉرسه‌تیب، هارغین و اوزیق– اوزیق سۉز لر بیلن:

اکه ... جان... تېز ... بارینگلر! دېب، تأکید لَدی و هوشیدن کېتدی.

www.ezgu.org

ابديتگه قۉشيلگن تون

www.ezgu.org

قیش فصلی نینگ اېنگ ساووق و اوزون تون لریدن بیری. توش دن کېین یاغه باشلهگن قار- تۉزان حاضر گچه تینمهی، یاغماقده. کۉچه لر، حویلی لر و تام لر قلین و آغیر قار یوکی آستیده آق کفن کییگن اۉلیک لر گه اۉخشب، قاتیب یاتگن. قیش و قار یورتیده جیم- جیتلیک حکم سورر.

شهرنینگ اېسکی محلهلریدن بیریده، برچینآی اسملی عیال، تۉرت-ته کیچیک باله سی بیلن یشهیدی. اېری نینگ آته- بابا لریدن قالگن بو اوی نینگ تامی، اوچ ییل دن بېری کاهگل قیلینمهگن. بو اېسکی اوی دېوار لرینی کۉتهریب تورگن چۉب ستون لر و تامگه یاپیلگن یاغاچ لر ایچینی مور و تورلی قورت-قوموسقهلر یېب، بعضی یېرلرینی کاواک قیلگن. بعضی یېرلری اېسه، نم و شۉره طفیلی چیریگن.

www.ezgu.org

بوتون شهر اویلری دېک بو اویده هم جیم- جیتلیک. گاهیده، بیر اؤتلی آه، خیال لر گردابیده اؤزینی اونوتیب، یم- یم ییغلب، شوندەی ساووق و اوزون تون نی اویغاق اؤتکزەیاتگن بو اویدەگی یگانه عیال، برچین‌آی نینگ اؤتلی یورەگیدن چیقیب، بو یېر ده حیات و قیغو بارلیگینی بیلدیرەدی، اما سؤنیب بارەیاتگن بو آه و تاووش‌سیز ییغینی، خدا دن اؤزگه، هېچکیم اېشیتمەیدی هم، بیلمەیدی هم.

بیر قرەش ده-یاق، بو اوی نینگ اېشیک- تېشیگی و اسباب- انجام لریدن بېنوالیک و بېچارەلیک کؤز گه تشلنەدی. همه یاق بؤم - بؤش. اویده ایپی سیتیلیب - ییرتیلیب کېتگن بیرگلیم، کیچیک-گینه صندلی و قوراقلی کؤرپه، یاغی توگەگن بیر اریکین، بیر نېچه اېسکیرگن، رنگی اؤنغیگن و جای- جایلری ییرتیلگن کؤرپچه و یاستیق، انچه وقت دن بېری طعام مزه سینی تاتمەگن بیر سفال طبق، سیری اوچگن بیر چاینک و بېش ته شیشه گیلاس دن تشقری، کؤزگه ایلینەدیگان باشقه بیرار نرسه یؤق.

بو اویده، برچین‌آی دن تشقری، اونینگ حالی بؤی- بستی یېتمەگن اوچ قیز و بیر اؤغلی آچ قارن بیلن صندلی آستیده بیر- بیر لریگه چیرمەشیب یاتیبدیلر. اولرنینگ آزغین بدن‌لری آچلیک و ایزغیرین ساووق دن تیترەیدی. یوزلریده قان نینگ قیزغیش رنگی اورنیده ساووق نینگ کؤکچیل رنگی اوستونلیک قیلەدی.

برچین‌آی مأیوس کؤزلرینی بونداق خوار و زار بؤلیب قالگن عزیز باله لری گه تیکدی و اولرنینگ بېنوالیگی شدتی نی کؤریب، یوره- گی قتیق آغریدی و طاقتی طاق بؤلیب، باشینی صندلی گه قؤییب، ایچ - ایچیدن تاووش سیز ییغلەی باشلەدی. اوزاق وقت ییغلەگن دن کېین، هر

www.ezgu.org

دایمگی دېک، خاطرەلر و اۉتمیش ده قالگن یخشی - یامان واقعەلر گردابیگه چۉکیب کېتدی.

برچین‌آی، مکتب ده ۱۲ نچی صنف نی اېندی گینه باشلەگن چاغیده، آته سی بویروغی گه بۉیین سۉنیب، آلدین هېچ قچان کۉرمەگن و تانیمەگن بیر ییگیت گه فاتحه بۉلیب، مکتب نی توگتگچ، مینگلب آرزولر و شیرین خیال لر بیلن ینگی اویی و ینگی حیاتی گه قدم قۉیدی. آته سی چَله سواد بیر دکاندار اېدی و کیچکینه بنجاره دکانی نینگ عایدی بیلن رۉزگارینی تېبرەتردی.

اولرنینگ تورموشی تۉکین - ساچین بۉلمسه ده، کیشی گه محتاج هم اېمس اېدیلر. برچین‌آی نینگ ایکی اکه سی بار اېدی که ایکاو لری کېت مه کېت اوروش ده هلاک بۉلدیلر و آنه سی غم - قیغو گه باتیب، تینمەی ییغلش لر و سیقیلیش لردن یوره ک کسلی گه چلیندی. شوندەی بیر ییل یۉق اېدی که بو آنهٔ زار بیر - نېچه بار کسلخانه ده یاتیب چیقمەسه. اوّل لری برچین‌آی نینگ آته سی بو حال - احوال گه چیدەب، خاتینی نینگ دوا - درمانی گه پول بېریب توررردی، اما برچین‌آی تۉی قیلیب کېتگن دن سۉنگ، صبر کاسه سی تۉلیب، ایکّینچی بار اویلندی و بیرینچی خاتینی گه قرەمەی قۉیدی. برچین‌آی نینگ آنەسی بالەلری نینگ غمی، یورەک کسلی، کونداش عذابی و اېری نینگ اعتناسیزلیگی گه چیدالمەی، اۉز اجلی دن آلدین راق دنیا نی ترک اېتدی و برچین‌آی نینگ تونغیچ فرزندی یعنی اۉز نبیره سینی هم کۉرالمەدی.

اویدەگی قرانغولیک تا باره قویوق‌لشیب کېتگنی و ساووقلیک مینگلب ایگینه دېک برماق‌لری و بوتون وجودیگه سنچیلگنیدن، تون الّه

www.ezgu.org

قچان باشله‌نیب، یریمی گه یېتگنینی سېزگن برچین‌آی، صندلی نینگ ساووق لیگی و اؤزی و باله لری نینگ آچ لیگینی اؤیلب، دعا قیلدی:

– اي خداجان، شونده‌ی قیل که باله لریم اېرته گچه اویقودن اویغانمه‌سین‌لر. اگر اولر اویغانیب، مېندن نان سؤره‌سه‌لر، اولرگه نیمه بېره-من؟ چراغ نی یاقیشیم یا که صندلی نی ایسیتیشیم نی طلب قیلسه‌لر، نیمه قیله‌من؟ اېرته‌لب قاتگن نان و چای بیلن اولر نی الده‌دیم. توشلیک ده هېچ نرسه یېماققه یؤق اېدی. گاه حکایه آیتیب، گاه اچّیغیم چیققن دېک قیلیب، گاه وعده بېریب، اولرنی آچ قارن بیلن یاتقیزدیم. اېندی اویغانسه‌لر، آچلیک و ساووق لیککه چیدالمه‌یدی‌لر. اي خدا، یېمک اوچون هېچ نرسه بېرمس اېکن‌سن، هېچ بؤلمسه، اولرنی اویغاتمه.

برچین‌آی، قویوق قرانغولیکده، فرزندلری نینگ یوزلرینی کؤرالمه‌ی، قؤلینی اوزه‌تیب، سیپه‌له‌دی و اؤغلی نینگ کیچکینه قؤل لرینی تاپیب، قؤل لری آره‌سیگه آلدی. آه، بو کیچکینه قؤل لر نه قدر آزغین و نه قدر ساووق اېدی! او، قؤلینی صندلی ایچکری سیده قؤییلگن منقل گه اوزه‌تیب، چؤغ نی آچماق امیدیده کاوله‌ی باشله‌دی، اما ساووب قالگن کول دن تشقری هېچ نرسه منقلده یؤق اېدی. اوییده نه بیر پرچه اؤتین بار اېدی، نه بیر مشت کؤمیر.

او، شو کون تندورخانه نی سوپوریب، تندورنی یاقیب تیارلب بېرگنی عوضیگه بیر منقل چؤغ آلیب کېلیب، صندلی نی ایسیتگن اېدی.

نانوا عیال هم برچین‌آی دېک کم بغل اېدی. آلتی‌ته اؤسمیرین و کیچیک باله‌لری نی مردم نینگ نانینی پیشیریب بېریش یؤلی بیلن باقردی. او، برچین آی گه، بوندن کېین اونینگ خدمتی گه حاجتی یؤق لیگی و چؤغ کېره‌ک بؤلیب قالسه، فقط گینه پول بیلن ساتیب آلیشی

www.ezgu.org

ممکن لیگینی اَیتگن اېدی. شونینگ اوچون پېشین دن کېین باتینیب، نانوا گه بارالمه‌ی ساووب قالگن صندلی ایچیگه اۉزی و باله‌لری بوسینیب یاتگن اېدیلر.

برچین‌آی، تۉرت یاشر اۉغلینی ایسیتیش مقصدیده بغریگه باسدی و بو ایش نی احتیاط بیلن قیلدی. او، باله نینگ اویغانیب قالیشی و نان دېب ییغلشی دن قۉرقردی. برچین‌آی نینگ اۉزی هم ساووق دن تیترردی و آچلیک دن باشی ایله‌نیب، اۉزیدن کېته یاتگن حالتده اېدی. او، اۉتگن کون دن بېری بیر – ایکی پیاله چای دن تشقری هېچ نرسه نینگ مزه سینی تاتمه‌گن اېدی.

آغزی اچّیق و تیلی بیر پرچه تراشه گه اۉخشب، قوروب قالگن اېدی. یوره‌گی آغیر و اوزاق اوخلش نی ایستردی، اما آچلیک و ساووق نینگ عذابی اونی شونده‌ی قیینردی که اوخلش اۉرنیده، کۉزلریدن اویقو کېلک دېک قاچیب کېتگن اېدی. اېرته نینگ اۉی – تشویش‌لری اونینگ یوره‌گی نی سیقیب، اېزردی. او، ینه بیر بار، "کاشکی باله‌لریم اویقودن اویغانمه‌ی نان سۉره‌مسه لر"، دېب آرزو قیلدی.

برچین‌آی تېزراق اویقوگه کېتیشی اوچون سنه‌ی باشله‌دی: بیر، ایکی، اوچ . . . بو سان‌لر دوام اېتمه‌دی، چونکه اویقو اۉرنیده، خیال لرگه شونغیب کېتدی.

اېری، تۉی کېچه‌سی قنچه مهر و اېرکه‌لش‌لر بیلن اونی بو اویگه کېلین‌لیک آق کییمی ده آلیب کېلگن اېدی و قنچه‌لیک اونی سېویب ارداقلردی. برچین‌آی گرچه آته بویروغی بیلن اېرگه تېککن اېدی، اما اېری‌نی بیرینچی کۉرگن دن– آق سېویب قالگن اېدی. اېری، اۉقیمیش‌لی، نهایت مهربان و حیات‌لری جدا تاتلی اېدی. اوچ قیزی

www.ezgu.org

کېت مه کېت دنیا گه کېلگنیدن برچین‌آی تشویش‌لنیب، قیغوگه باتگنده، اۉشه مهربان اېری اونگه تسلی بېریب:

– قیز اوی‌نینگ زینتی، آنه‌نینگ یاردمچی‌سی و آته نینگ غمخواری دیر. ناشکرلیک قیلمه‌نگ، خدا خواهله‌سه، اۉغیل‌لیک هم بۉله-میز. اگر نصیب اېتگن بۉلمسه، شو قیزلریمیزنی گلدېک اۉستیره‌میز، تۉی قیله‌میز. اولرگه خدا اۉغیل بېرسه، اولرنینگ اۉغیل‌لری بیزنینگ اۉغیل-لریمیز بۉله‌دی. منه، مېنگه قره‌نگ! اکه‌جان دېب، اېشیگیم‌نی آچیب کېله‌دیگان بیرارته آپه یا که سینگلیم یۉق. آغه – اینی لریم امان بۉلسین‌لر. هر بېریسی اۉز عایله‌سی و اۉز تشویش‌لری بیلن شونده‌ی بند بۉلیب قالگن‌لر که ییل ده فقط گینه ایکی حییت ده بیر– بیرینی کۉره-دی، خلاص. اوندن تشقری، مېنینگ اۉزیم اۉغیل بۉلیب، آته، آنه‌م گه نیمه خدمت قیلالدیم؟ قۉیینگ، سیقیلمه‌نگ! قیزلریمیز، خدانینگ بیزگه کۉرستگن مرحمتی و انعامی دیر. اولرنی کۉزیمیز قراچیغی دېک اسره‌ب، اۉه‌یلب باقیشیمیز کېره‌ک. اولرنی هېچ قچان کمسیتمه‌نگ. یوره‌ک لری آغریمه‌سین، دېب اَیتگن اېدی.

برچین‌آی اېری نینگ بونداق تسلی بېرگن‌لری و مهربانلیک-لرینی کۉریب، اۉزینی دنیا ده‌گی اېنگ بختلی عیال، دېب بیلردی. اېری، تاپگن– توتگنی نی ایکی قۉللب، برچین‌آی گه تاپشیرردی، اما دولت نی بېره‌دیگان آیلیگی و آرتیقچه حق‌الزحمه لری هم یېمک– ایچمک و هم پس انداز قیلیش گه یېتمس اېدی.

برچین‌آی آه تارتیب، کۉزیدن قلقیب تاشه‌یاتگن کۉز یاش لرینی برماق‌لری بیلن اریتدی. اېری نینگ خاطره‌لری همېشه اونده مهر و درد

www.ezgu.org

حسیاتینی اویغاتردی. مهر، اونینگ اونوتیلمس مهربانلیگی اوچون و درد، اونینگ بېوقت اولیمی اوچون اېدی.

برچین‌آی اۉشه فاجعه‌نی اېسلب، یانیب کېتدی. بو فاجعه، اونینگ حیاتینی، وجودینی، بوتون بارلیغی و آرزو- خیال لری خرمنینی کویدیریب، کولینی کۉککه ساوورگن اېدی.

کوز فصلی نینگ ساووق بیر کونی اېدی. تۉرتینچی بار حامله بۉلگن و حامله‌لیک دوری نینگ یېتّینچی آیی‌نی اۉتکزه یاتگن برچین‌آی، بیر کون تورموش اۉرتاغی یۉلیگه کۉز تیکیب اۉلتیرگنیده، کوتیلمه‌گنده، اېری نینگ اداره سیدن بیر کیشی کېلیب:

- سینگیل جان، کسلخانه‌گه بارینگ، اوکتم جان هلاکت‌گه اوچره‌بدی، دېگن اېدی. کېین برچین‌آی نینگ اۉزیدن کېته یاتگنینی کۉریب، درّاو:

- تشویش لنمنگ، سینگیل جان! یره‌سی اونچه‌لیک آغیر و خطرلی اېمس. یخشی بۉلیب کېته‌دی، دېب قۉشیمچه قیلگن اېدی.

برچین‌آی کسلخانه گه قنداق یېتیب بارگنی، اېری‌نی اتاق مه اتاق، بۉلیم مه بۉلیم قنداق پریشانلیک بیلن ایزلگنی و آخری کسلخانه ده اېمس، بلکه کسلخانه نینگ اولیکخانه سیدن تاپگنینی، فریاد چېکیب، اۉزینی اېری نینگ جسدیگه تشله‌گنی و هوشدن کېتگنی، کۉز آچگنیده، اۉزینی توغریق خانه ده تاپگنینی، حالی هم انیق اېسله‌ی آلمس اېدی. اۉشنده او، بو ایش‌لرنینگ همه‌سینی اویقوده قیلگندېک و بو واقعه لرنی توشده یا که فیلم ده کۉرگندېک اېدی. اما همیشه آرزو قیلیب یورگن اۉغلی نینگ یېتّی آیلیک بۉلیب، عیناً یاش آته‌سی دنیادن کۉز یومگن کونده توغیلگنینی اېسله‌سه، بو واقعه لرنی فیلم یا توشده کۉرمه‌گنی و

www.ezgu.org

بولرنینگ همه‌سی چین ایکن‌لیگی‌گه یوره‌گی بؤلر- بؤلمس، ایشانه باشلر ایدی.

برچین‌آی بو واقعه دن کیین دریا- دریا یاش تؤکیب، ییغله‌گن ایدی، سناق‌سیز کیچه‌لر تانگ آتگونچه قرآن اؤقیب، مهربان و جوانمرگ بؤلگن ایری‌نینگ رؤحیگه بغیشله‌گن ایدی، اما هیچ قچان، حالی‌گچه هم تسلی تاپمه‌ی، یوره‌گیده‌گی جراحت بیتمه‌گن ایدی. اینیقسه، هر ییل اؤغلی یادگاریک نینگ توغیلگن کونیده، اؤشه کونگی درد- الم‌لر و روحی قیینه‌لیش‌لری ینه‌ده ینگی‌لنیب، هیچ قچان بیتمه‌یدیگان یوره‌گیده-گی ایسکی یَره، ینه‌ده تازه‌لنیب، آغریب باشلردی. اؤغلی‌گه رحمی کیلردی، چونکه اونی قنچه‌لر آرزو قیلگن بؤلمه‌سین، بیرار قتله هم توغیلگن کونیده ایرکه‌لب، بیرار ساوغه یا تبریک سؤزی بیلن سیپله‌مه‌گن ایدی. حتی بیر قتله هم اونینگ توغیلگن تاریخی و کونی حقیده گپیرمه-گن ایدی. همیشه اونینگ توغیلگن کونی بیره‌م ایمس، بلکه خاطرلش و قدرلش، عزا و ییغی- سیغی کونی گه ایلَه‌نر ایدی.

برچین‌آی، گاهیده اؤزیدن: "مینده‌ک ایرلریدن اَیریلگن باشقه عیاللر هم، باله لریدن اَیریلگن آنه‌لر هم، آته- آنه دن اَیریلگن باله‌لر هم بار- کو! کؤپ‌لری آی و ییل اؤتیشی بیلن، قیغو- الم‌لرینی اونوتیب، سیکین- سیکین عادی حیاتگه قیته‌دیلر. مین نیمه اوچون تسکین تاپالمه‌یمن؟"، دیب سؤرردی. او، بیلرمیدی یا بیلمس‌میدی، اما ایری وفاتیدن کیین یوز بیرگن واقعه‌لر و کیت مه کیت کیلگن مصیبت‌لر و کوندن- کونگه آشیب بارگن و باره‌یاتگن محروملیک‌لر و ناچارلیک‌لر سلسله‌سی اونگه اونوتیش امکانینی بیرمسدی.

www.ezgu.org

آرقه‌گه قره‌سه، ایری نینگ اۉلیمیدن کیین، بیرار یاروغ کون، بیرار قووانتیروچی واقعه شاهدی بۉلمه‌گن ایدی. آلغه قره‌سه، هیچ ییردن هیچ بیر یاروغلیک منبعی یا یاردم امیدی کۉزگه تشلنمس ایدی. گۉیا ایری، اونینگ قووانچی و امیدینی‌گینه ایمس، حتی که تقدیری و رزق-رۉزی‌سینی هم اۉزی بیلن بیرگه ابدیت‌گه آلیب کیتگن ایدی. برچین‌آی ایسله‌ی باشله‌دی:

ایری نینگ اۉلیمیدن بیر ییل اۉتر- اۉتمس، کوتیلمه‌گنده ناتانیش کۉرینیش‌لی، غیرمعمول قره کییم کییگن، قره سله اۉره‌گن، اوزون ساچلی، یاووز بیگانه‌لر شهرگه باستیریب کیلدیلر.

اولرنینگ هر تۉرت- بیش کیشی‌سی بیر داتسون مۉترگه مینگن و مۉترلریده ایسه آق بیراقلر کۉته‌ریلگن ایدی. اولر، قۉللریده‌گی قمچی‌لر و درّه لر بیلن کۉچه و بازارلر، ایشخانه و مکتب‌لرده ایشلب یورگن عیالللرنی اوریب، اوی‌لریگه جۉنَتدیلر و اویدن تشقریگه چیقیش، حتی که دیره‌زه دن تشقریگه قره‌ش‌نی هم قدغن قیلدیلر. اولر، بویروقلری‌گه بۉیین سۉنمه‌گن‌لر گه قتّیق جزا بیریش‌لرینی اَیتدیلر.

برچین‌آی، اۉشه کوندن باشلب، ایشیگه باراalمه‌ی، اوی‌گه اۉلتیریش‌گه مجبور بۉلدی. روزگارنی تیبره‌تیش اوچون پولگه محتاج ایدی. ایری اۉله- اۉلگونیچه صداقت بیلن خدمت قیلیب، خیانت و پاره-خۉرلیک یۉلی بیلن بایلیک آرتیریش پییده بۉلمه‌گن ایدی. اداره نینگ آیلیگی و رسمی وقتدن تشقری کۉپراق ایشله‌گنی اوچون قۉشیمچه آیلیگی دن اۉزگه، بیرار درآمد یا عاید منبعی یۉق ایدی. اوی‌لری اۉزلریدن ایدی، شونینگ اوچون تۉکین- ساچین حیات کیچیرمسه‌لر هم، کیشی‌گه محتاج بۉلمه‌ی، بختلی یشر ایدیلر.

www.ezgu.org

ایری وفاتیدن سۆنگ، اونینگ تقاعد پولی و برچین‌آی نینگ آیلیگی آز بۆلسه هم، رۆزگار تیبره تیش اوچون ییتردی، اما یات باسقینچی‌لر کیلیب، عیاللرنی ایشلش دن، تشقری‌گه چیقیشدن منع ایتگن لریدن کیین، رۆزگاری کوندن -کونگه یمان‌لشیب کیتدی.

اوّل‌لری، یمان کونلر یا کوتیلمه‌گن واقعه‌لر اوچون غملب قۆیگن پوللرینی، آز- آز ایشله‌تیب توردی. «یاتیب ییسه، تاغ چیده‌مس» دیگن لریدیک، بو پول هم توگب قالدی. کیین، باله‌لری نینگ یاتاغینی اۆشه نانوا عیال‌گه اجاره‌گه بیریب، اۆزی ایسه، باله‌لری بیلن بیر اتاق‌ده یشه‌ی باشله‌دی. اجاره حقی جدا آز ایدی. شونینگ اوچون کم- کاستی نی تۆلدیریش اوچون اویده‌گی اسباب- انجام لرنی بیرین- کیتین ساتیب، پولینی صرف‌لدی. بو اسباب- انجام‌لرنینگ هر بیری، اونینگ بختلی دملریدن بیر نشانه ایدی. هر بیریسی یوره‌گی نینگ بیر پرچه سی ایدی. اولرنینگ هر بیرینی، ایری بیلن بیرگه بازارگه باریب، قیدیریب- قیدیریب، اۆز سلیقه سیگه مناسبینی تنلب آلگن ایدی. بعضی لرینی توغیلگن کونی، ۸- مارچ عیاللر بیره‌می، باله‌لری نینگ هر بیری سیگه حامله بۆلگنیده یا اولر توغیلگن‌ده، ایریدن ساوغه آلگن ایدی. بولرنینگ هر بیری اونگه قدرلی و عزیز ایدی. هر بیرینی ساتگنیدن کیین، بیر بورچککه باریب، یم- یم یاش تۆکیب، ییغلردی.

گاهی اۆزیگه: اوکتم جان دیک اوکتم ییگیت و مهربان ایردن آَیریلدیم. اونینگ ایتگ قدرلی ایسده‌لیک‌لری باله‌لریم ایمس می؟ بو میده- چیده ایسده‌لیک‌لرنی باله‌لریم نی باقیش اوچون ساته‌من-کو! بولر قنچه‌لیک عزیز بۆلمه‌سین، باله‌لریمدن عزیزراق ایمس. «یخشی مال، یمان کون‌گه یرر» دیگن لریدیک، بولرنی شونده‌ی یمان و آغیر کونلرده

www.ezgu.org

ایشلتمه‌سم، قچان ایشلته‌من؟ اوکتم جان نینگ روحی، آغیر احوالیم نی کۉریب، بو ایشیم اوچون مېنی کېچیرر، دېب تسلی و تسکین بېرردی، اما گاهی تصوریده، اېری مأیوس نگاه‌لرینی اونگه تیککن‌دېک، بو اېسده‌لیکلر ساتیلیب کېته‌یاتگنی اوچون محزون‌دېک تویولر اېدی. شونده برچین‌آی، باشقه بیرار یۉل تاپیش حرکتی‌گه توشردی و هېچ بیر امید بۉلمسه–ده، هر کیم‌دن اویده بجه‌ریله‌دیگان ایشنی سۉراغلب توررردی.

بیر کون، قۉشنی‌سی اوندن، ایکی قیزیگه سواد اۉرگه‌تیش و قرآن‌دن سباق بېریشنی سۉره‌ب قالدی. برچین‌آی، اېری وفاتیدن کېین، بیرینچی بار سېوینیب کېتدی. بو ایش «هم ثواب، هم خرما» اېدی. هم مکتب‌گه بارالمه‌ی، سوادسیز قالگن قیزلرگه سواد، اینیقسه، خدانینگ کلامی قرآنکریم‌نی اۉرگه‌تر و ثوابی‌گه شریک بۉلردی، هم اولردن توشگن آز– ماز پول، نان و سر– پالر، شونده‌ی آغیر شرایطده رۉزگار تېبره‌تیش اوچون اونگه کته یاردم بېرردی.

بو ثوابلی ایش نینگ ینه بیر فایده‌سی بار اېدی. او، قیزلرگه درس بېره توریب، آز بۉلسه‌ده، اونی جَوره‌ته‌دیگان، یوره‌گینی آغیرته‌دیگان و روحینی اېزه‌دیگان قیغولی خاطره‌لردن چلغیتیب توررردی. او، درس بېریش وقتیده، اۉتمیشده‌گی خاطره‌لرنی هم، کېله‌جک‌ده‌گی قرانغو، امیدسیز و ایشانچسیز کونلرنی هم اۉیله‌مس اېدی. بو دملر اونینگ بۉم– بۉش حیاتینی تۉلدیریش‌گه یاردم بېریب، مضمون‌سیز و امیدسیز حیاتی‌گه ینگی بیر مضمون کیریتردی، اما افسوس که بو کیچکینه امید یولدوزی هم اوچ– تۉرت آی دن کېین سۉنیب قالدی.

اۉشه ناتنیش، غیرعادی کیینگن یاووز یات‌لردن بیری، بیر کون اېشیک‌نی تقیلّتدی. شاگردلر نینگ اېنگ کیچیگی باریب، بیر کاغذنی

www.ezgu.org

آلیب کېلدی. کاغذده، مکتبخانه آچیش و قیزلرگه هرقندهی علم دن سبق بېریش گناه حساب‌لنگنی، شو کون‌دن- آق، مکتبخانه یاپیلیشی کېره‌ک‌لیگی، یاپیلمسه، اۉقیتووچی هم، اۉقووچیلر هم آغیر جزاگه تارتیلیشی انیق لیگی یازیلگن اېدی.

برچین‌آی ناچار احوال‌گه توشدی. او باله‌لرینی تۉیغه‌زیش اوچون، هرقندهی جزاگه هم تیار اېدی، اما معصوم اۉقووچیلرینی خطرگه قۉیالمسدی، چونکه اخطاریه مکتوب‌ده، اولرگه هم تېگیشلی جزا قید اېتیلگن اېدی. شونینگ اوچون، مکتبخانه‌سینی یاپیب، ینه اۉز قیغولری گردابیگه چۉکیب کېتدی.

بوندن کېین نیمه قیلیشی ممکن اېدی؟ بو دنیاده بیر اۉزی، تۉرت‌ته کیچیک باله‌سی بیلن نیمه قیله آلردی؟ نه آنه‌سی بار اېدی، نه یاردم بېروچی اکه- اوکه لری. اوزاق قریندا‌شلری بۉلسه‌هم، بو آغیر شرایطده امکانیتی بۉلگن‌لری وطن‌نی تشلب، قاچیب کېتگن اېدیلر. قالگن‌لری اېسه، یوز تومن عذاب- عقوبت لرنی باشدن کېچیریب، زۉرغه اۉز عایله‌لرینی باقر اېدیلر. بونده‌ی پیتده کیشی- کیشی‌گه یاردم بېریش او یاقده تورسین، خبر آلیش و حتی که بیراو نینگ جنازه و فاتحه‌سیگه باریش‌گه هم باتینه آلمسدی. کیشی اویدن چیقسه، قچان و قنده‌ی قَیتیب کېلیشی‌نی آلدین دن بیله آلمسدی. قَیتیب کېله- آلیشی هم گمان و امید اېدی- خلاص، چونکه هر لحظه و هرقدم ده کوتیلمه‌گن بیر حادثه یوز بېریشی و بیر بلا یاغیلیشی ممکن اېدی.

برچین‌آی آته‌سینینگ دکانی‌گه راکت تېگیب، دکان و دکان‌ده- گی آدملر و ماللرنی پرچه- پرچه قیلیب، پرچه‌لرینی اۉت و توپراق بیلن هواگه اوچیرگن اېدی. آته‌سینینگ قۉلینی بیر یېردن، آیاغینی باشقه بیر

www.ezgu.org

یېردن، تنه سینی باشقه بیر یېردن تاپیب آلیب، بیر یېرگه ییغیب، دفن اېتگن اېدیلر.

بو واقعه، اوکتم نینگ وفاتیدن بیر نېچه ییل آلدین یوز بېرگن اېدی. اوکتم نینگ اکه- اوکه‌لری هم باشقه‌لر سینگری اۉزگه یورت‌لرگه کېتیب، مهاجرت ده آواره بۉلیب یورگن اېدیلر. اولرنینگ خط و خبرلری هم، انه شو یات‌لر حکۉمتی باشلنگن‌دن سۉنگ، کېلمه‌ی قالگن اېدی.

یلغوزلیک و اونینگ اوستیده نادارلیک قنچه‌لر آغیر! برچین‌آی بو خاطره لرنی اېسلب، ینه ییغیسی کېلدی. تاووش چیقرمه‌ی، ایچ- ایچیده ییغله‌ی باشله‌دی. بونده‌ی ییغله‌ماق، اونینگ هرتونگی ایشی اېدی. هرکېچه، باله‌لرینی اوخلتگن‌دن کېین یخشی و یامان خاطره‌لر چنگالی‌گه اسیر بۉلردی. بو خاطره‌لر اۉرگیمچک دېک، اونی اۉره‌ب آلیب، سېکین- سېکین قانینی شیمیریب ایچردی. اونینگ یاشلیگی، گوزه‌ل‌لیگی، قوونچی، امیدی، حیاتگه قیزیقیشی ییل‌دن ییل‌گه یا آی‌دن آی‌گه اېمس، بلکه کون‌دن کون‌گه سۉنیب بارردی. اۉتگن تۉرت ییل، اونی کۉنگلی سینیق، مأیوس، کسل و قری عیالگه اۉزگرتیریب قۉیگن اېدی. اونده بار نرسه، فقط کۉز یاش‌لری اېدی- خلاص. بو کۉز یاشلر یامغیر بۉلسه هم، بهارنینگ اۉرته لریده، یازده و حتی که کوز و قیشده هم هفته لر و آیلر یاغمس‌لیگی ممکن اېدی، اما اونینگ کۉزیاشلری توگنمس بۉلاق کبی، تینمه‌ی آقردی. او، گاهی حیران بۉلیب، اۉزیدن سۉرردی:

- تۉرت ییل دیر که تینمه‌ی ییغله‌یمن و یاش تۉکه‌من، اما بو کۉز یاشلریم غم- قیغولر غبارینی یوره‌گیمدن یوویب تشلالمه‌دی، اۉزی هم هېچ توگه‌مه‌دی. مونچه کۉپ کۉزیاش‌لر قه‌یېردن تاپیله‌دی؟

www.ezgu.org

کۉزیاشلریم‌نی بیر ییرگه ییغسم، کۉل بۉلمس‌میدی یا اریغ بۉلیب آقمس-میدی؟

برچین‌آی اۉغلی‌نینگ کیچکینه قۉللرینی قۉلیگه آلیب، سیله-دی. بو نازک قۉلچه‌لر اۉشنده‌ی ساووق ایدی. باله‌سیگه ایگیلیب، نفسی هُرمی بیلن اۉشه قۉللرنی ایسیته باشله‌دی. ییغیدن کیین هر دایمگی‌دیک، قباقلری شیشیب، باشی آغیر بۉلیب قالدی. کۉرپه بیلن باله‌لرینی یخشیلب یاپدی و اویقوگه کیتیشدن آلدین، اۉزیچه شیویرله‌دی:

– ایرته‌گچه باله‌لریم اویقودن اویغانمسه‌لر، بۉلدی. اویغانیب نان سۉره‌سه‌لر، نیمه بیره‌من؟ ایرته‌گه اریکین‌نی هم، منقل‌نی هم ساتیب، پولیگه نان آله‌من. منقل‌نی نیمه کیره‌گی بار؟ قدیملردیک ییردن اۉچاق قازه‌من. اریکین‌نی یاغی بۉلمسه، اۉزی نیمه کیره‌ک؟ ایرته نینگ علاجینی قیلسم بۉلدی. ایندین نیمه بۉلیشینی خدادن تشقری کیم بیله-دی؟ ای خدا، فقط شو کیچه باله لریم نی اویغاتمه ....

اۉشه کیچه هم، ایرته‌سی هم برچین‌آی و باله لری اویقودن اویغانمه‌دیلر. شونچه وقتلردن کیین، اونینگ دعاسی خداوند درگاهیده اجابت بۉلگن ایدی. ایرته‌سی، تانگ سحرده ییر قیمیرلشیدن اویغانیب، سراسیمه کۉچه گه چیققن آدملر، کۉچه نی تانی‌آلمه‌دیلر. قنچه اوی‌لر ییقیلیب، ویرانه گه ایلنگن ایدی، قنچه آدم‌لر اۉلیب، قنچه لری تیریک‌له‌یین توپراق آستیگه کۉمیلگن ایدی‌لر.

هرکیم اۉز عایله سینی قیدیریب، قوتقره باشله‌دی. برچین‌آی و باله‌لرینی هیچکیم سۉره‌مه‌دی هم، قیدیرمه‌دی هم، قوتقه‌ریش پَییده بۉلمه‌دی هم. فقط خدانینگ اۉزی عرش اعلا دن، برچین‌آی نینگ ییر بیلن یکسان بۉلگن اویی‌گه قره‌ب تورگن ایدی...

www.ezgu.org

سۆڭگى يۆل

www.ezgu.org

اېندی اېرتنگی چاییمیزنی ایچیپ توگتکن اېدیک. مېن آشخانه گه کیریب اېدیش‌لرنی یوویب باشله‌گن اېدیم و تورموش اۋرتاغیم اویغون اېسه، کییم لرینی المشتیریب، ایشیگه کېتیش تردّدی ده اېدی. شو وقت‌ده حویلیمیز نینگ اېشیگی‌نی کیم دیر، تقّیلّتدی. بونداق اېرته تانگ ده بیراو نینگ کیلیشینی کوتمه‌گن اېدیک. عموما آلگنده بوندن ایلگری هېچ قچان شونچه وقتلی بیزگه مهمان کېلمه‌گن اېدی. شونینگ اوچون کوتیلمه‌گن بو اېشیک تقّیلّه‌شی مېنی

حیران قیلیب، بیر آز سراسیمه گه سالدی. تورموش اۋرتاغیم اویغون جان گه :

اېشیککه بارینگ! بونده‌ی تانگ سحرده کیم کېلدی اېکن؟

الهیم خیریت بۋلسین، دېدیم .

www.ezgu.org

اویغون جان کرتی‌سینی کییب توریب، تشقریگه شاشیلدی و مېنگه: قؤشنی لردن بیرارته‌سی دیر، دېب حویلیگه چیقدی. حویلی اؤرته سیده یېتگنیده، ینه اېشیک تقیلّه‌دی. اویغون جان تېزراق آدیم باسیب، اېشیک آرقه سیده تورگن آدم گه:

– بیر دقیقه صبر قیلینگ، منه... حاضر... کېلدیم، دېدی و اېشیککه یېتیب باریب، اونی آچدی. مېن دیره‌زه‌دن قره‌ب توردیم. اویغون جان بیلن کېلگن آدم نینگ آوازی هم اېشیتیلمه‌دی، بیرار کیشی هم کیریب کېلمه‌دی. اویغون جان نینگ آرقه‌سی مېنگه کؤرینردی و کیم بیلن دیر، گپیریب تورگنی و صحبت آره‌سیده تصدیق می، تأسف می، قنده‌ی بیر توشونرسیز حالت اوچون باشینی بیر– ایکّی قتله قیمیرلَتیب

هم قؤیگنینی کؤردیم، بیراق صحبت‌لریدن بیرار سؤز هم قولاغیم گه چلینمه‌دی.

بیر نېچه دقیقه‌دن سؤنگ، اویغون جان اېشیک نی یاپیب، ایشی گه کېتیش اؤرنیگه، اوی گه قَیتدی. اولّ بیرار نرسه نی قالدیرگن بؤلسه کېره‌ک، دېب اؤیله‌دیم، لېکن او، یاتاقخانه یا که اؤلتیریش اویگه کیرمه‌ی، آشخانه‌گه مېنینگ آلدیم‌گه کیردی. بیر قره‌ش‌ده، اونینگ کؤزی و یوزیده عکس اېتیب تورگن قیغونی کؤریب، یوکسک بلندلیکدن، بیر دنیگه جوده چقورلیککه توشگن‌دېک یوره‌گیم شوویللب کېتدی. یامان خبر اېشیتیشیم انیق اېدی. اؤز–اؤزیمگه:

– خدایا، هر قنده‌ی بلا– قضالردن اؤزینگ اسره، دېدیم.

اویغون جان قیغولی کؤزلرینی مېنگه تیکیب، یوره‌گی بؤلر–بؤلمس‌دېک، مونگلی آواز بیلن سېکین گینه:

www.ezgu.org

– تورکان جان، کییم لرینگیزنی المشتیرینگ، قاره‌راق بیرار نرسه کیینگ، قَرس– مَرس، چادر– پادرینگیزنی هم باشینگیزگه سالینگ، درّاو باریشیمیز کېره‌ک، دېدی.

– قه‌یېرگه؟ نیمه گپ بۉلیبدی؟ خیریت می، اۉزی؟

– اۉقووچینگیز نورآی لرنیکی گه باره‌میز.

– او یېرده نیمه قیله‌میز؟ ینه بونده‌ی وقتلی؟ بیرار گپ بۉلیبدی می؟

– هه، کۉنگول‌سیز بیر واقعه یوز بېریبدی!

– وای، نورآی نینگ آنه سینی قان باسیمی یوقاری اېدی و هر وقت کسل بۉلیب، کسلخانه لرگه یاتیب توررردی. ینه کسل بۉلیبدی می؟

– آنه سی اېمس، اۉزی تۉرتینچی قَبت دن ییقیلیب ...

اویغون جان نینگ سۉزی توگه‌مه‌ی، در حال پریشان و امیدوار سۉره‌دیم:

– قتیق شکست تاپمبدی می؟ تیریک می، اۉزی؟

او، بیر لحظه جواب بېرمه‌ی، مېنگه قره‌ب توردی. قلتیراق قۉل-لریمدن گېلاس نی آلیب، کاشکی قۉل–ایاغی سینیب، قتّیق یره‌لنسه اېدی، اما ...

– ن

یمه؟ خدا اسره‌سین ... او ...

گپیم نی توگه تیش گه تیلیم بارمه‌دی. «اۉلیم» سۉزینی اَیتیش هم، اېشیتیش هم آغیر اېدی. سۉراق دن تۉلیق کۉزلریم نی اویغون جان نینگ لب لریگه تیکدیم.

www.ezgu.org

سۉراقدن تۉله کۉزلریم نی اویغون جان نینگ لب‌لریگه تیکدیم. یوره‌گیم تېز– تېز اوریب، رنگیم نینگ اوچگنینی منگله‌ییم و قۉللریم ده ساووق تېر تاپیلگنیدن سېزدیم. اویغون جان هم حالیم نی کۉریب، قۉلیده‌گی گېلاس گه سوو کېلتیریب، مېنگه ایچیردی و یېلکه‌م نی اوشلب، مېنگه تیکیلیب:

– اۉزینگیزنی ددیل توتینگ. اۉلیم هروقت، هر یېرده وهرکیم‌گه اوچره‌یدی. حاضرگی شرایطده اۉلیم دن کۉپی یۉق. خدا نورآی نی رحمت قیلسین. یخشی قیز اېدی. البته روحی جنت گه یېتیب بارگن بۉلسه کېره‌ک، دېدی.

اۉشه وقت‌گچه یوره‌گیم‌ده سۉنمه‌گن بیر امید یالقینی بار اېدی. بو سۉزلر اۉشه امید شعله سینی هم سۉندیردی. کۉزلریم دن ایکی تامچی قَیناق یاش تیزیلّب چیقدی، بیراق بدنیم موزلب، قۉل– آیاقلریم تیتره‌ب تاخته‌آلمه‌ی، اۉلتیریش‌گه مجبور بۉلدیم. اویغون جان مېنی تسلی بېریب، یومشاق سېس بیلن:

– نورآی نینگ جنازه سینی ساعت اۉن بیر یریم ده اوی‌لریدن چیقرر اېکن‌لر. یکه بارالمه‌ی سیز– کو! تېزراق بۉلسنگیز، ایشگه باریشیم دن آلدین سیزنی اولرنیکی گه آلیب باره من.

– سیز ایشگه باره‌سیز می؟ جنازه‌گه بارمه‌ی سیز می؟

– سیزنی یېتیشتیریب، اوّل ایشیم‌گه باره‌من. کېین رخصت آلیب، جنازه‌گه اۉزیم نی یېتکزه‌من. ایش‌گه بارمه‌سم بۉلمس-لیگینی اۉزینگیز بیله‌سیز– کو. بو شرایط ده بیر کون ایش گه بارمسلیک، یوز خیل گپ– سۉزلر و شک– شبهه‌لرنی اویغاتیشی ممکن. تورینگ، تېزراق کییم لرینگیزنی کییب، تیار بۉلینگ.

www.ezgu.org

اۋرنیمدن توردیم. یوره‌گیم‌ده‌گی قیغو- درد ساووق آه بۋلیب، لب‌لریمدن و قیناق یاش بۋلیب کۋزلریمدن چیقردی. ییغلب-ییغلب تام گه کیردیم. قره کۋیلک کییب، آق قَرس و چادریم نی باشیمگه سالیب، اویغون جان بیلن بیرگه اویدن چیقدیم.

اویغون جان تاکسی کرایه قیلیب، مېنی اوچینچی مکروریان‌گه، نوری‌آی‌لرنینگ بلاکی گه یېتیشتیریب، اۋزی اۋشه تاکسی بیلن ایشی گه کېتدی.

نورآی‌لرنینگ دهلیزی آلدیده اېرککلر و باله‌لر تۋپله‌نیب تورگن اېدیلر. کۋپ‌لری نینگ کۋزلریده یاش قلقیب تورگن، بعضی‌لری نینگ کۋزلری قیزرگن، بعضی‌لری اېسه، محزون بیر چېتده توریب، خیاللرگه چۋمیلگن اېدی. کېلگن‌لر ایکی- ایکی، اوچ- اوچ کیشی بۋلیب، استه- سېکین اۋز ارا صحبت‌لَشر اېدیلر. دهلیزدن، آپارتمان‌دن عیاللرنینگ ییغی- سیغیسی اېشیتیلردی، کیم‌لر دیر اَیتیمچیلیک قیلیب، نورآی نینگ یخشی لیگی نی، داد و فریاد بیلن بیان قیلردی، اما اوزاقدن بو سۋزلر انیق اېشیتیلمس اېدی. کوچسیز و تیتراق آیاق‌لریم بیلن زینه‌لردن چیقیب، تۋرتینچی قَبت‌گه یېتیشدیم. نورآی و قۋشنی لری نینگ آپارتمان‌لری اېشیگی آچیق اېدی. دهلیزده، آپارتمان‌لر اېشیگی آلدیده و اوی‌لر ایچیده‌آق قَرس‌لی، قره کییم‌لی عیاللر تۋپ-تۋپ ییغیلیب تورگن اېدیلر. بعضی عیاللر قۋللریده‌گی آق رۋمالچه‌لری بیلن کۋزلریدن آقیب تورگن یاشلرینی اَریتر، بعضی عیاللر کۋپ ییغله‌گن-دن کۋز یاشلری قوریب، کۋزلری قېزرگن و سېس لری توشیب قالگن اېدی.

www.ezgu.org

مېنی بیر عیال ایچکری‌گه، نورآی نینگ آنه سی و یقین کیشی‌لری اۉلتیرگن اوی‌گه باشلب باردی. بوتون وجودیم مور– مورلب، قۉل– آیاق لریم موزلب، ایچ– ایچیم نی قلتیره‌تمه قمره‌ب آلگن ایدی. اېشیک آلدیده قاتیب قالدیم. کیریش‌گه و نورآی نینگ آنه‌سیگه قره‌ش و تسلی بېریش‌گه کوچیم و جسارتیم یېتمس و قَیتیب کېتیش‌گه هم یوره‌گیم چیده‌مس ایدی. تیلیم قاتیب، تنگله‌ییم‌گه یاپیشگن، آغزیم آغو ایچگن‌دېک اچیق ایدی. کۉزلریم دن بی‌اختیار یاش تامچی‌لری آقیب، یوزیم‌نی یووردی، اما سېسیم چیقمه‌ی بۉغیلیب قالگن ایدی.

عیاللر و یاش قیزلرنینگ ییغی– سیغی لری، داد و فریادلری اوی نینگ در و دېواریگه اۉره‌لیب، عکس صداسی قولاق‌لرنی گوویلّه-تیب، آغیر قیلردی. اېشیککه تَیه‌نیب قنچه تورگنیم‌نی بیلمه‌یمن، اما بیر عیال سېکین گینه قولاغیم گه:

– نورآی نینگ آنه‌سی، ینگه و قرینداشلری منه، بو تامانده اۉلتیریبدیلر، دېب شیبیرله‌دی و قۉلی بیلن اېشیک نینگ سۉل تامانینی کۉرستدی.

کۉزلریم اېندی آچیلیب، یان–اطراف‌نی کۉره باشله‌دی. اوی نینگ تېگره‌گیده آق قرسلی عیاللر زیچ اۉلتیرگن و برچه‌سی آق رۉمالچه لرنی کۉزلریگه سورتیب، یاشلرینی اَریتردیلر. اوی نینگ اۉرته سیده نورآی نینگ جسدی اوزه‌لیب یاتگن ایدی. بیر کون آلدین قووناق حیات حرارتی و یاشلیک آرزولر هورومی ایسّیق سقله‌گن بو نازنین جسم، اېندی ساووب قالگن و تېگره‌گیده قرآن آیت‌لری آلتون رنگلی زر بیلن تیکیلگن یشیل شال آستیده قاتیب یاتگن ایدی.

www.ezgu.org

کۉزیم‌نی بو جسددن اوزالمس اېدیم، ایشانیش قیین اېدی. بیر کونده ساپّه- ساغ کولیب- اۉینب یورگن یاش‌گینه گۉزه‌ل قیز قنداق اۉلیب قالیشی و بېجان جسدگه اَیله‌نیشی ممکن؟

بیر عمللب، نگاهیمنی بو عزیز جسمدن اوزیب، ییغلب- ییغلب حالدن تایگن بېچاره آنه‌نینگ آلدیگه باردیم و اونی قوچاقله‌دیم. کۉز-یاشلریمیز بیر- بیریگه قۉشیلدی. هۉل یوزینی اۉپدیم، اما تسلی بېریش اوچون بیرار سۉز تاپالمه‌دیم. نورآی نینگ آنه سی مېنی کۉریب، ینه بیر بار فریاد چېکیب، ییغله‌ی باشله‌دی. اونینگ تیتراق مۉنگلی آوازی، درددن تۉله فریادی در و دېوارنی هم، مېنینگ وجودیم نی هم، شاید بوتون یېر و آسماننی هم تیتره‌تدی.

نورآی نینگ بېوقت اۉلیمی، بیر نېچه ساعت‌ده بو المزده آنه‌نی نېچه ییل قَریتگن اېدی. کۉزیدن نور و چهره سیدن رنگی اوچیب، اۉلیک لرگه می، قتیق کسل‌گه می، اۉخشب قالگن اېدی. اونینگ کۉزلرینی کۉریب، یوره‌گیم یامان بیر نرسه‌نی سېزگن دېک بۉلدی. بیر نېچه دقیقه ییغی- سیغی دن کېین، المزده آنه دن اَیریلیب، عیاللر آره سیدن اۉزیم‌گه بیر اۉرین آچیب، اۉلتیردیم.

نورآی آق کفن گه اۉره‌لیب، سۉنگی اویی‌گه کېتیش اوچون غیرعادی کېلین کۉنگلگی‌نی کییب یاتگن اېدی، بیراق اونینگ خاطره‌لری، چوچوک سۉزلری، قووناق کۉزلری و گۉزه‌ل چهره‌سی هرلحظه کۉز اۉنگیمده اېدی. او، اۉلگن بۉلسه هم مېنینگ ذهنیم و تصوریمده همان تیریک اېدی. اۉشه شۉخ، قووناق، هزلچی، سېرگپ، عادی‌گینه سۉزگه کوله‌دیگان، استعدادلی، هنرلی، چېچن و چېور قیزنینگ بونداق جیملیگی تصوریم‌گه سیغمس اېدی. بوندن کېین، ینگی یازگن

www.ezgu.org

شعر و داستان لرنی کۉته‌ریب اوییم گه کېلمس لیگی‌گه، اۉزی بیلن بیر دنیا ینگی خبرلر، بیر عالم قووانچ، کولگو و ذوق- شوق آلیب کېلمس لیگی‌گه ایشانگیم کېلمس اېدی.

اونینگ بېوقت اۉلیمی سبب‌سیز بۉلیشی ممکن اېمس اېدی. بو معمانی آنه‌سی نینگ داد و فریادی، آلقیش و قرغیش‌لری آره‌سیدن بیرآز یېچیش ممکن اېدی، خلاص. او ییغی- سیغی سی آره سیده:

«نامراد قیزگینه‌م ... سېن اۉزینگ نی بیزلر اوچون قربان قیلدینگ ... آه ... سېنی اۉرنینگده مېن قربان بۉلسم، بۉلمس میدی؟ حیاتیم گلی... آنه نینگ بند دلی... مېنی تشلب قه‌یېرگه کېتدینگ؟ ...بیز عمریمیزنی یَشب بۉلگن اېدیک، بیز اوچون قربان بۉلیشینگنی نیمه کېره‌گی بار اېدی؟... الهی سېنی شو حالگه تشله‌گن یاووزلر هېچ قچان عمرلریدن بهره کۉرمه‌سین لر ... الهی خدانی غضبی گه اوچره‌سین‌لر... الهی اولرنینگ آنه لری هم مېنده‌ی زار- زار ییغلب، یوره‌ک- بغیرلری کباب بۉلسین ....

یانیمگه اۉلتیرگن یاش عیال‌دن:

- تۉرتینچی قَبت دن قنده‌ی ییقیلیب توشیبدی؟! بیرار نرسه بیله‌سیز می؟ دېب سۉره‌دیم.

عیال باشینی تأسف بیلن قیمیرلَتیب:

–انیق بیلمه‌ی‌من، اما ییقیلمه‌گن، بلکه اۉزینی اۉزی قوییی گه تشلب اۉلدیرگن، دېگن گپ‌نی اېشیتدیم، دېدی.

عیال نینگ بو اَیتگن سۉزلری حقیقت گه یقین کۉرینردی، چونکه نورآی آنه سینینگ سۉزلریدن او، اۉزینی آته- آنه‌سی و عایله-

www.ezgu.org

سینی قوتقه‌ریش اوچون قربان قیلگنی و بو قربان بؤلیشی‌گه کیم لر دیر، سببچی اېکن لیگی گه اشارت‌لر بار اېدی.

دقیقه‌لر و ساعت‌لر جوده سېکین اؤتردی. ییغی- سیغی‌لر گاهیده بیر نېچه دقیقه اوزیلیب، آغیر بیر سکوت فضانی قمره‌ب آلردی، اما تعزیه اوچون ینگی بیر کیشی نینگ کیریب کېلیشی، بو سکوت‌نی ینه سیندیریب، ییغی- سیغی‌لر و داد و فریادلر اوج آلیشی‌گه سبب بؤلردی. ییغی- سیغی‌لر شونچه لیک مونگلی و قیغولی اېدی که، اوی نینگ دېوارلری، اېشیک- دیره‌زه لری هم تیتره‌ب ییغلردی، گؤیا.

اېرکک‌لر ایچکری‌گه کېلیب، نورآی نینگ جنازه سینی کؤترگن زهاتی، عیاللرنینگ ییغی و داد و فریادلری شو قدر کؤته‌ریلدی که، عیناً قیامت و محشر صحراسینی اېسله‌تردی.

نورآی نینگ آنه سی قتیق فریاد چېکیب دېدی:

- وای، مسلمان‌لر ... اېرکه قیزیم‌نی.. آلیب کېتمنگلر...قؤیینگ‌لر... دیدارینی کؤریب تؤیَه‌ی! یا تنگریم،...قیزیم‌سیز قنداق یشه‌یمن؟ ... خدایا ... مېنینگ جانیمنی هم آل... باشقه چیدالمه-یمن.

نورآی آنه‌سینینگ تاووشینی باشقه عیاللرنینگ ییغی- سیغیسی باسدی. برچه‌لر ییغلردی، برچه لر فریاد چېکردی و داد و واویلا قیلردی. بونده‌ی قیغولی سېس‌لر قولاغیم گه چلینیب، بوتون وجودیم نی قمره‌ب آلیب، برچه تامیرلریم نی تیتره‌تردی.

جنازه‌نی کؤته‌ریب، آلیب کېتدیلر. برچه عیاللر ییغی- سیغی قیلیب، جنازه آرتیدن قویی قَبت و حتی که کؤچه گچه باردیلر. اېرکک لرنینگ مانع‌لیک‌لری فایده سیز اېدی. نهایت، اېرکک‌لر بوتون

www.ezgu.org

وجودلرینی درد – قیغو قمره‌ب آلگن هیجانلی عیاللرنی زۉرغه ایچکری‌گه سوریب، بیرینچی قبت نینگ کیریش اېشیگی نی آرقه دن بېرکیتدیلر.

مېن اۉرنیمدن قۉزغلمه‌دیم. آیاقلریم اوییشیب قالگن تنه‌منی کۉته‌ریب توریش‌گه کوچسیزلیک قیلردی. اۉزیم‌نی قنده‌ی دیر، تار و قرانغو بیر فضاده، آغیر هوانینگ باسیمی آستیده سېزردیم. قنده‌ی دیر، نامرئی قۉللر بۉغزیمنی بۉغگن‌دېک تویولردی. نفس آلیشیم قیین بۉلگن اېدی. برچه نرسه‌لر کۉزیم‌گه خیره– شیره کۉرینردی. اېندی مېنینگ حالیم شونده‌ی بۉلسه، خدا بیلسین، نورآی نینگ المزده آنه‌سی قنده‌ی احوالده دیر، دېگن اۉی کۉنگلیم‌گه کېچدی. نورآی نینگ آنه‌سی اۉلتیرگن تامانگه باقدیم. او، حالدن کېتگن اېدی. خودی اۉلیک‌دېک رنگی اوچیب، آقه‌ریب کېتگن اېدی.

آیاق‌لریم مېنی کۉته‌رالمسدی، شونینگ اوچون سېکین– سېکین سیلجیب، زۉرغه اونینگ یانیگه باردیم. باشی اۉنگ یېلکه سیگه اېگیلیب قالگن و آیپاق مَنگله‌ییده ساووق تېر تامچی‌لری یلتیره‌ب کۉرینر اېدی. باشده اونی پست‌راق، کېین بلندراق تاووش بیلن قیچقیردیم. وجودیده هېچ قنده‌ی حرکت کۉرینمس اېدی. تیریک اېکنینی بیلردیم، چونکه بدنی ساووق بۉلسه هم، بیراق منگله‌یی و قۉلی نینگ کفیدن ساووق تېر چیقردی. سېکین و اوزیق– اوزیق نفس آلسه– ده، اونینگ وجودیده حیات بېلگی لری سېزیلردی.

برچه اورینیش لریم ضایع کېتدی. باشقه عیاللرنی یاردم‌گه چارله‌دیم. هرکیم اۉز بیلگنیچه و قۉلیدن کېلگنیچه مصلحت بېریب، یاردم کۉرستدی، اما هېچ قنده‌ی فایده بېرمه‌دی. داکترنی چقیریب کېلماق اوچون بوتون آپارتمان‌لرده بیرارته اېرکک قالمه‌گن

www.ezgu.org

ایدی. برچه ایرککلر، نامراد قیز نینگ جنازه‌سینی اؤقیش، سؤنگی یؤلگه کوزه‌تیش و دفن مراسمی‌گه کیتگن ایدیلر. عیالل‌رنینگ اویدن تشقری چیقیش‌گه حق‌لری یؤق ایدی، چونکه محرم‌سیز تشقری گه چیققن عیاللرنی، شلاق و آغیر جزا کوتردی.

عیاللر نینگ هیچ بیری تشقری گه چیقیش گه جرأت قیلالمه-دی. کسل نینگ حیاتی قیل اوستیده و داکتر نینگ یاردمی جوده کیره-کلی ایدی. بو بیچاره عیال نینگ اؤلیب قالیشی دن قؤرقیب، ناچار یوز یوره‌ک نی بیر قیلیب، چادریم نی باشیمگه سالیب، کؤچه گه چیقدیم. کیله یاتگن تاکسی گه قؤل کؤته‌ریب، تاختتدیم و یلینیب، یالواریب، اونی نورآی نینگ اوییگه آلیب کیلدیم. عیاللر یاردمیده نورآی نینگ آنه سینی زؤرغه تاکسی نینگ آرقه اؤرینی‌گه یاتقیزدیم.

بو زمانده هیچ بیر عیال، هیداوچی یانیگه اؤلتیریش‌گه جرأت قیلالمس ایدی، نیگه که بو عمل منع ایتیلگن و اونگه پروا قیلمه‌گن کیشی‌گه آغیر جزا تعیین لنگن ایدی. شونینگ اوچون تاکسی نینگ کیینگی اؤرینی ده مینگه جای بؤلمسه هم زؤرغه اؤزیمنی جایلب، نورآی نینگ آنه‌سینی کسلخانه‌گه آلیب باردیم. ساعت‌لر کوتدیم، بیراق او، هوش‌گه کیلمه‌دی. کیچقورون شام پیتی‌ده نورآی نینگ آته‌سی بیلن اویغون جان کسلخانه‌گه کیلدیلر.

نورآی نینگ آته‌سی قرریب، شَوشَب قالگن ایدی. قیزی نینگ اؤلیمی و خاتینی نینگ کؤما گه توشگنی اونی جوده هم سیندیریب، حالدن تایدیرگن ایدی. بیچاره گپیریش و آیاققه توریش‌گه اصلا کوچی یؤق ایدی. اونی یُوپه‌تیش نااؤرین بؤلسه هم، بیر نیچه آغیز سؤز اونگه اَیتب، اؤزیمچه تسلی بیردیم. او ایسه، دیوارگه تیکیلگن

www.ezgu.org

كۉزينی دېواردن اوزيب، مېنگه بير قيا باقدی– ده، كېين قَيتيب قرشی سيده‌گی دېوارگه تيكيليب قالدی.

مېن اونينگ ياشلی كۉزلريده، اۉشه بير قيا باقيشيده بير عالم قيغو – دردنی كۉريب، اونی يوپه‌تيش‌دن پشيمان بۉلديم. او يېر ده بيز اوچ كيشی بۉلسک–ده، آره ميزده آغير جيمليک حكم سورردی. بو كوتيلمه‌گن قيغولی واقعه، بيز اوچ كيشينی بير خيل تويغو رشته‌سی بيلن باغله‌گن اېدی. بيزنينگ اۉرنيميزده جيم–جيتليک سۉزلردی. بيز كۉنگليميزده‌گی آغير قيغونی بير– بيريميزگه قرمه‌ی، هېچ قنده‌ی سۉز ايتمه‌ی سېزرديک و سۉزلرديک.

كسلخانه نينگ انتظار يۉلكی ده چراغ ياقيلدی و قرانغوليک پرده‌سی ياروغليک يوزينی ياپگنيدن خبر بېردی. چراغ نينگ ياروغليگی اۉرته ميزده‌گی جيمليک پرده‌سينی كۉتردی. اويغون جان اۉرنيدن توريب، نورآی نينگ آته سيگه آَيتدی:

– آغا صاحب، تورينگ اويگه كېته‌يليک. بو كېچه قوم– قرينداشلر سيزنينگ اوييگيزده تۉپلنگن‌لر. بو يېرده اۉلتيريش و كوتيش‌دن فايده يۉق. سيزنينگ اويده بۉليشينگيز شرط. يا اېرته‌لب والده دن خبر آله ميز يا كه بو كېچه بيرار كيشی‌نی اويدن بو يېرگه يبباره‌ميز. كېلينگ كېته‌يليک، كېچ بۉلدی، كېين مۉتر تاپيلمه‌يدی.

نورآی نينگ آته سی آنگ‌سيز كيشی دېک اۉرنيدن توردی. او هېچ بير نيمه دېمسدن، كسلخانه نينگ اېشيگی تامان گه سېكين آديم تشله‌دی. اويغون جان اېسه، آلدين‌راق باريب، كۉچه گه چيققونيميزچه بير تاكسی نی تاختتگن اېكن. بيز تاكسی بيلن اوّل اونی اوييگه يېتيشتيريب، كېين اۉزيميز اويگه قَيتديک.

www.ezgu.org

اویده باله لریمیز پریشانلیک بیلن بیزنی کوتیب تورگن اېکن‌لر. اولرنینگ سؤراقلری اداغ‌سیز اېدی. اویغون جان جیم اېدی و مېن هم اصل واقعه‌دن هېچ نرسه بیلمس اېدیم، شو باعث، اولرنی بیر عمللب جیم قیلدیم. کېچکی یېمک‌نی یېب، دسترخوان نی ییغیب تورگنیم ده اویغون جان یاتاقخانه گه کیریب کېتدی. قیزیم گه ایدیش لرنی یوویش نی بویوریب، یاتاقخانه گه کیردیم و اویغون جان دن سؤره‌دیم:

– اویغون جان، مېن یوز بېرگن واقعه دن هېچ نیمه نی بیلمه‌دیم. نورآی تؤرتینچی قَبتدن قویی‌گه ییقیلگن می یا اؤزینی تشله‌گن می؟!

اویغون جان یوواش اَیتدی:

– قؤشنی‌لری، او اؤزینی تشله‌گن، دېب اَیته‌دیلر.

تعجب بیلن سؤره‌دیم:

– نېگه اؤزینی تشله‌گن؟ او، شونچه شؤخ و قووناق و شونچه خوش چقچق و بېغم کؤرینردی که، اصلا اؤزینی اؤلدیرگنی‌گه ایشانگیم کېلمه‌یدی.

– اونی سؤنگی بیر آی ایچیده کؤرگن اېدینگیز می؟

– یؤق. قریب ایکی آی دن بېری اویی‌میزگه کېلمه‌گن اېدی.

– قؤشنی لری نینگ اَیتیشیچه، بیر آی بورون یوزی آچیق بالکن گه چیققن اېمیش. اؤشه زهاتی طالبلرنینگ بیر ملا امامی اوی‌لری نینگ آلدیدن اؤتر اېکن. امام نینگ کؤزی نورآی گه توشیب، آلتمیش یاشر بدبخت ملا بو یاش قیزگه کؤنگیل بېریب، ساوچیلیککه

www.ezgu.org

باریبدی. قیزنینگ بیچاره آته- آنه سی کۉپ عذر و بهانه‌لر قیلیبدیلر، بیراق فایده قیلمبدی. شونده بو ملا اوزی نینگ کوچلی طالب اۉرتاقلری یاردمیده نورآی نینگ آته سینی قماققه آلیب، کیبل بیلن اوریب، هفته نینگ سۉنگی‌گچه مثبت جواب بیرمَسنگ، اۉزینگ و باله‌لرینگنی اۉلدیره‌من، دیب تهدید قیلیبدی.

نورآی بو واقعه دن خبر تاپیب، بیریلگن مهلت توگشی بیلن اۉزینی تۉرتینچی قَبتدن قوییگه تشلب، اۉلدیریبدی. آغا صاحب، قیزی نینگ نمازجنازه سینی اۉز مسجدلریده اۉقیتمه‌ی اوزاقده‌گی مسجدگه آلیب باریب اۉقیتدی.

اویغون جان نینگ اَیتگن سۉزلری مین اوچون جوده آغیر و قیغولی ایدی. ۱۸-۱۹ یاشلی گۉزه‌ل نورآی جوده استعدادلی و بیلیملی ایدی. او، چیرایلی شعرلر اَیتیب، یخشی حکایه‌لر یازردی. او، کتابنی سیوردی و کۉپ اۉقوردی. او، اۉزی نینگ اۉلیمینی، آته- آنه‌سی و اکه- اوکه‌لری نینگ اۉلیمی‌دن یخشیراق بیلیب، اۉلیم‌نی قرّی طالب امام‌گه اویله‌نیشدن افضل بیلدی.

نورآی اۉز اۉلیمی بیلن در واقع عیاللر ایرکین‌لیگی شعارینی کویله‌گن ایدی، زیرا عیاللرنینگ برچه حق- حقوقی آلینگن جامعه‌ده هم اۉزینی اۉزی اۉلدیریش حقینی کیشی آلالمه‌یدی و نورآی افسوس که انه شو حقیدن، ناتۉغری یۉل بۉلسه هم،فایده‌لنگن ایدی!

قتیق باش آغریق و تورلی اۉیلر بیلن تۉشککه ییقیلدیم. قنچه قیزلریمیز نورآی نینگ تقدیریگه دچار دیرلر؟ قچان‌گچه بو بیداد دوام ایته‌دی؟ نورآی اولّ اۉشه نامسلمان ملاامام نی اۉلدیریب، کیین اۉزینی اۉلدیرسه بۉلمس میدی؟ اگر نورآی اۉزیگه اۉخشش بیر نیچه قیز و عیال

www.ezgu.org

بیلن خیابانگه چیقیب، خلق‌ارا رادیولر بیلن صحبت اۉتکزگنیده، اونینگ تقدیری باشقه چه بۉلمس میدی؟ آیا باشقه خاتین- قیزلر اۉزلریگه اوندن حمایت قیلیش جرأتی نی تاپر میدیلر؟

تورلی جواب‌سیز سۉراقلر و ییچیم‌سیز معمالر بیر یاقدن و اۉشه کونگی ییغی- سیغی‌لر باشقه تاماندن میه و تنیم نی شونچه‌لیک اېزیب، مېنی شونچه‌لیک حالدن تایدیریب، چرچتگن اېدی که، فقط تینچ و آغیر بیر اویقو مېنی اۉز حالیمگه قَیته‌ره‌آلردی. بېاختیار کیپریک‌لریم بیر- بیری اوستیگه توشیب، سۉراقلرنی تکرارلش و صحنه لرنی اېسلش بیلن اویقوگه کېتدیم.

توشوم ده کابل شهری نینگ قلبی یعنی زرنگار پارکیده تورگن اېکن من. تېگره‌گیمده هېچ نرسه یۉق. برچه ییرلرنی چنگ- تۉزان باسگن. جیم- جیریت. هېچ قنده‌ی سېس اېشیتیلمه‌یدی. یکه و یالغیز توریب‌من. بوتون وجودیم نی قورقوو قمره‌ب آلگن. هرتامانگه یوگوره‌من، اما آیاقلریم ایزیدن کۉته‌ریلگن چنگ دن اۉزگه بیرار نرسه یا کیشی مېنی همراهلیک قیلمه‌یدی. بیرارته نی آت توتوب چقیرماقچی بۉله‌من، بیراق برچه آتلر اېسیمدن چیققن، فریاد چیقه‌ریب، شاوقین سالماقچی بۉله‌من، اما تاماغیمدن هېچ بیر تاووش چیقمه‌یدی. یوگوریب، یوگوریب، چرچه- یمن. آیاقلریم کوچسیز بۉلیب قالگن. آیاغیم بیر نرسه‌گه تېگیب، مودره‌ب ییقیله‌من. قره‌سم، آیاغیم تېککن نرسه قبر تاشی اېکن. ینگی‌دن بدنیم‌نی قورقوو حسی قاپله‌یدی. بوتون یان-اطرافیم‌ده فقط قبرلر و قبرتاشلر کۉزگه تشلنه‌دی. قبر تاشلرنینگ اَیریم لریگه خط لر یازیلگن و بعضی لریدن اېسه خط لر اۉچیب کېتگن. اۉرنیمدن تورماقچی بۉله‌من، بیراق تۉستدن آیاغیم تگیده ییر بۉشَب کېته‌دی. توبسیز قودوققه قولب

www.ezgu.org

توشیب کېته بېره من، اما قودوق نینگ توبیگه هېچ هم یېتیب بارالمه-یمن. بو قرانغولیک و بۉشلیککه توشیب کېته یاتگنیمدن قنچه دقیقه اۉتگنینی تخمین قیلالمه‌یمن. قۉرقوو بوتون وجودیمنی قمره‌ب آلگن. بو بۉشلیک و قرانغولیککه، ققشتگیچ ساووق هم قۉشیلیب، بدنیمنی موزلته‌دی. تامیرلریمده‌گی قان هم موزلب قالگن گه اۉخشه-یدی.

کوتیلمه‌گنده بۉشلیق‌ده معلق بۉلیب، تاختب قاله‌من. آیاغیم آستیده هېچ قنده‌ی ته‌ینچ یوق. فقط قرانغولیک و بۉشلیک. نجات ایلینجیده یوقاریگه قره‌یمن، خیره یاروغلیک کۉرینه‌دی. یورگیمده بیر امید کورتگی یشنه‌ب، آچیله‌دی. قووانیب اۉیله‌ی‌من:

– انه، یخشی بۉلدی! باشقه پستگه توشمه‌ی توریب‌من، بلکه بیرار نرسه‌گه ایلینیب قالدیم می؟ یوقاریده یاختیلیک. مېنی قوتقه‌ریش اوچون بیرار کیشی تاپیلشی ممکن ...

بیردنیگه قنده‌ی سېکین – سېکین قوییگه توشیب کېتگن بۉلسم، شونده‌ی سېکین – سېکین یوقاریگه کۉته‌ریله‌من. کۉنگلیم امید و قوونچ دن تۉلیب، قیش کونی نینگ مهربان قویاشی‌دېک بوتون وجودیم نینگ موز–قارلرینی یېریتیب، ایسیته‌دی. قنچه‌که یوقاریگه کۉته‌ریلسم، اۉشنچه یاختیلیک کۉپه‌یه‌دی. بیر پیت کېلیب، همه یاق یاختی بۉله‌دی. بۉشلیک و قرانغولیکدن چیقیب، یاختیلیک و ته‌ینچکه یېته‌من. آیاغیم قتیق یېرگه قۉییلگچ، یوره‌گیم تینچ‌لنیب، ددیل بۉله‌من.

یوزیمنی اۉنگ تامان‌گه اۉگیره‌من. نورآی توریبدی. اونینگ قۉلیده آق چیزیقلی کۉک بَیراق. سۉل تامانیم‌گه قره‌یمن، کۉپ خاتین–قیزلر تورگن. اولرنینگ لب‌لریده ظفر و ایشانچ تبسمی گگلب تورگن.

www.ezgu.org

باشیم‌نی آرقه گه اؤگیره‌من. آه، خاتین– قیزلرنینگ قنده‌ی اولکن ییغینی! وجودیمده ایشانچ و کوچ حسی توغیلیب، اولغه‌یه‌دی. آیاقلریم قنچه کوچلی و مستحکم‌دیر!

ینه نورآی گه باقه‌من. قنچه لر شاد و اېرکین دیر! کؤزلریده قووانچ و ظفر نوری پارلَیدی. تؤستدن اونینگ قووانچی مېنگه هم یوقه‌دی. اؤزیمنی شاد و اېرکین سېزه‌من.

نورآی قرشی‌گه اشاره قیله‌دی. اونینگ اشاره‌سی آلغه باریش معنی‌سینی انگلەته‌دی. حالیگچه آلغه باقمه‌گن اېدیم. آلغه باقڤن پَیتیم‌ده، قاچه‌یاتگن بیر گروه قاره کییملی لرنی کؤره‌من، اَیریم لری نینگ سله‌سی آچیلیب، کیر ساچلری شمال چنگالی‌گه توشگن. اَیریم لری نینگ آیاق کییم‌لری اېچیلیب، آیاق یلنگ قاچماقده.

ینه نورآی تامانیگه باقه‌من. اونینگ تبسمی ظفرلی و نگاهی اېسه ایشانچ، امید و توگنمس کوچ نی گوده‌لنتیره‌دی. اونینگ مغرور قامتی، اراده سینینگ محکم لیگیدن سؤزلَیدی. آغیز آچیب، بیر نیمه سؤره‌ماقچی بؤله‌من، بیراق او، تؤستدن نظریمدن غایب بؤله‌دی. بقیره‌من:

– نورآی، نورآی... جان قیزیم... قه‌یېرگه کېتدینگ...قَیت، قَیت!

بیر قؤل مېنی قیمیرلَتیب، قولاغیم گه بیر سېس چلیندی:

– تورکان... تورکان جان ... تورینگ، کېچ بؤلدی!

کؤزلریم نی آچدیم. اویغون جان تؤشَکیم یانیگه اؤلتیرگن و مېنی قیمیرلَتماقده اېدی. اونگه:

– سلام ... نېگه مونچه وقت اویغاتدینگیز؟ نیمه گپ؟ دېدیم.

www.ezgu.org

او ناراحتلیک بیلن دېدی:

– تورینگ، فاجعه تکمیل بۋلدی!

مېن، تونگی اویقو و توشلریم تأثیری آستیده، توناکونگی ماجرالرنی اېسدن چیقارگن بۋلسم کېره‌ک که تعجب بیلن سۋره‌یمن:

–نیمه؟ قیسی فاجعه؟!

– شو حاضر نورآی نینگ آنه سی وفات اېتگن دېب، خبر بېردیلر. داکترلرنینگ اَیتگن‌لریچه، روحی فشار و قیغو اونینگ میه سکته سیگه سبب بۋلیب، کوما دن چیقمه‌ی جان بېرگن.

بیلمه‌دیم اۋزیمدن می، اویغون جان‌دن می، بیرار کیمسه‌دن می یا که یره‌تگن دن می سېکین سۋره‌یمن:

– بونده‌ی فاجعه لرنینگ سلسله سی قچان‌گچه دوام اېترکن؟

www.ezgu.org

فاجعه

بیر پرده‌لیک نمایشنامه

www.ezgu.org

صحنه دکۆری:

بير غريبانه اتاقده: اېسکيرگن گليم، نېچه کۆرپچه و ياستيق، بير عادی چپرکت، بير ميز و چوکی، ميز اوستيده تيکوو ماشينی، اطو، قيچی و ايپ–ايگينه قطیچه‌سی، دېوار ده تيکيلگن و خام‌کۆک قيلينيب آسيلگن هرخيل کييم‌لر.

زمان: توشدن کېين ساعت ايککی — اوچ لرده

پرسوناژلر:

ايپک (۹–۱۰ ياشر قيزچه)،

۵۰–۶۰ ياشر عيال (قيين آنه و بيبی)،

اينجو (۳۰–۳۵ ياشرکېلين)،

آيدين (شو ياشده گی قۆشنی عيال)

ايفيکت: اوزاق و يقين دن اېشيتيله دېگن پارتلش‌لر تاووشی، آمبولانس، موتر و مردم‌نينگ غله– غاوور و ييغی – فريادلری تاووشی.

www.ezgu.org

اتاق ده، کۉرپچه اوستیده بوکیلگن حالده تِز چوکیب، کتاب یوزیدن اوی تاپشیریغی‌نی کتابچه‌گه یازه‌یاتگن قیزه‌لاق کۉرینه‌دی. اونینگ اونگ تامانیده، باشقه بیر چېت‌ده اۉرته‌یاشلی بیر عیال کۉزیگه عینک تاقیب، تِزه‌سی اوستیگه بیر کۉنگلک‌نی آلیب، چله قالگن جایلرینی قۉل بیلن تیکماقده.

بیر نېچه لحظه جیم–جیتلیک حکم سۉره‌دی. کېین ایپک (قیزچه) باشینی کۉته‌ریب، اعتراضلی بیر آهنگ بیلن بی‌بی سیدن سۉره-یدی:

– بی‌بی جان، نیمه قیلیب اۉلتیریب سیز؟

بی‌بی: اۉتگن کېچه آنه‌نگ تیککن کویلک‌نی قۉل بیلن تیکیله-دیگان جایلرینی تیکه‌من، ایپک جان!

–قۉیینگ، قۉیینگ، بی‌بی جان! آنه جانیم کېلسه‌له، اۉزلری تیکه‌دیله.

www.ezgu.org

– ایپک جانیم دن اؤرگیله‌ی. سېن هم خوددی آنه‌نگ‌ده‌ی مهربان‌سن–ده! سېن‌ده‌ی نېبره‌م بارلیگی‌دن خداگه شکر. آنه‌نگ بېچاره قیسی ایشنی اوّل‌راق قیلسین؟ اېرته‌لب وقتلیک اېشیگه کېتیب، شام بازار دن سودا– ساتیق آلیب کېلسین‌می؟ اوی نی توگه‌مه‌یدیگان ایشلرینی قیلسین‌می؟ بیر نېچه پول اوچون یریم کېچه‌گچه مردمگه کییم تیکسین‌می؟ سېنگه درس بېرسین‌می؟ اونی ایشی بیرته– ایککی ته اېمس–کو!

– مکتب‌له رخصت بؤلدی–کو! آنه جانیم‌نی اؤزلری مېنی قؤیمه‌ی درس بېره‌دیله و هر کون اوی‌تاپشیریغی بېریب، ینه سؤره‌گن- لری سؤره‌گن!

– مکتب‌له آچیلیب تورسه، آنه‌نگ بیر آز سېندن خاطرجمع بؤلییدی. بو اوروش‌له و راکت‌له اوچون مکتب‌له هم یاپیلدی. آنه‌نگ سوادسیز قالیشینگدن قؤرقه‌دی، قیزگینه‌م.

ایپک جاییدن توریب، بی‌بی‌سی تامانگه باره‌دی و تیکیب اؤلتیرگن کییم‌نی بی‌بی‌سی نینگ قؤلیدن تارتیب آلیب، بی‌بی‌سی نینگ اعتراضی گه قره‌مه‌ی اونی تیکوو ماشینی اوستیگه قؤیه‌دی. قَیتب باریب، اؤز جاییگه اؤلتیره‌دی و ینه اعتراض بیلن:

– آنه جانیم‌نی اؤزلری، کؤزینگیز خیره‌لشیب قالیبدی، تیکیش سیزگه ضررلی، دېب ایتدیله–کو!

– بېچاره آنه‌نگ کؤپ مهربانلیگی اوچون مونداغ دېیدی، جان گینه‌م! اونگه قره‌ب یوره‌گیم اېزیلیب کېته‌دی. ایش‌نی کؤپ‌لیگیدن و غم–غصه‌له‌دن کوندن کونگه سرغه‌ییب، قیل ده‌ی ضعیف‌لشیب کېتیبدی. کسل بؤلیب قالمه‌سین، دېب قؤرقه‌من.

www.ezgu.org

(بی‌بی اۉرنیدن توریب، ماشین اوستیدن اۉشه کۉنگلک نی آلیب ینه تیکه باشله‌یدی)

– بیبی جان!

– هه، قیزه‌لاغیم؟

– آنه جانیم بیران کېچه کېچ‌گچه اۉلتیریب دعا اۉقیبدیله، بیران کېچه سېس لرینی چیغرمه‌ی ییغله‌یدیله. کېین مېن اویغه‌نیب کېتسم، اۉزلرینی اویقی‌گه ساله‌دیله. حتی اولردن سۉره‌سم هم یاتیب قالگن آدم ده‌ی جواب بېرمه‌یدیله. نیمه اوچون؟

– آه..! خدا خواهله‌سه، کته بۉلسنگ، اۉزینگ بیله‌سن.

(ایپک جاییدن توریب قۉلینی بېلیگه قۉییب)

– منه، حالی هم کته‌من. اَیتینگ–ده!

– هه، خداگه شکر. کته قیزچه بۉلیب قالیبسن. (بیر نېچه لحظه سکوت بیلن ایپککه تیکیلیب قره‌ب) آته‌نگ اوچون دعا قیله‌دی. ییغله-گنی هم آته‌نگ اوچون دی– ده.

– آته‌م هېچ یادیم‌گه کېلمه‌یدیله. آته‌م‌نی کۉریب‌من می؟

– آته‌نگ کېتیب قالگن‌ده، سېن اوچ یشر کیچکینه قۉغیرچاق ایدینگ. کېتگنی‌گه قریب یېتتی ییل بۉلدی.

– نیمه اوچون قیتیب کېلمه‌یدیله، بی‌بی جان؟

(بی‌بی آسمان‌گه قره‌ب، بیر قۉلینی خدادن سوره‌گندېک قیلیب) خدانی اۉزی بیله دی... کاشکی تېزراق قیتیب کېلسه‌بدی و آنه‌نگ‌نی شونچه غم و محنتی کم بۉلسه‌بدی... (بیر آز اچیغی چیققن‌دېک) بیلمه‌یمن که او یېرده نیمه قیلیب یوریبدی، ناانصاف!

www.ezgu.org

نی گل دەی قیزینی اېسلەیدی، نی فرشته دەی خاتینی‌نی. حتی که اویالمەی مېندەی ناچار آنەسینی هم اېسی دن چیغرگن‌گه اؤخشەیدی.

(شو وقت ده اوزاق دن پارتلش تاووشی اېشیتیلەدی. ایپک اوچیب توشیب، بی‌بی‌سینینگ قوچاغیگه بوسینەدی و تیتراق تاووش بیلن)

– انه! ینه راکت توشتی. اې خدا جان! آنه جانیم حالی قییردەله؟

– آنه جانینگ هه دېمەی ساغ–سلامت قیتیب کېلەدی. قؤرقمه جان‌گینەم. مېن آلدینگگه من–کو!

– بی‌بی جان، مېن قؤرقەمن. مېنی قتیق قوچاغلنگ، مېنی یشیرینگ!

– قؤرقمه، جان‌گینەم. خدا نی اؤزی اسرەسین.

(کېین چارزانو اؤلتیریب، ایپک نینگ باشینی اؤز تزەسیگه قؤیه توریب)

–باشینگنی تزەم‌گه قؤی. کؤزینگنی یوم. مېن سېنگه بیرته شیرین گینه متل اَیتیب بېرەمن. کؤزینگ‌نی یومسنگ، متل دەگی جای-له و آدم لرنی آلدینگگه تورگن دەی کؤرالەسن.

(بی‌بی کؤزیدن عینک‌نی آلیب، دستەلرینی ایچکری‌گه قیته-ریب، یانیدەگی یاستیق اوستیگه قؤیەدی. کېین ایپک نینگ باشینی یخشیراق جابجا قیلیب، باشی و ساچلرینی سیلەی باشلەیدی. ایپک آیاق‌لرینی ییغیب، قؤلی‌نینگ باش‌برماغینی آغزیگه سالیب، سؤریب باشلەیدی. بی‌بی اونینگ قؤلینی اؤز قؤلیگه آلیب)

www.ezgu.org

– قۉرقسنگ، دررو برماغینگینی چقه‌لاق‌لرده‌ی سۉری بېره‌سن!

ینه اۉزینی کته قیز بۉلیب‌من دېیدی–یه! سېن کۉزینگنی یوم، مېن سینگه دریا پری‌سی و پشیمان شاهزاده قصه‌سینی اَیتیب بېره‌من.

– ایتینگ، بی‌بی جان. (باشینی بیر آز کۉته‌ریب) اما آخری قیغولی بۉلمه‌سین، خی– می؟

– (بی‌بی اوزون بیر آه چېکیب) اۉزیم قچان خوشلیک نی کۉردیم که متل‌لریم هم خوشلیک و بخت دن حکایه قیلسه.

(ایپک کۉزینی یومه‌دی. ینه پارتلش تاووشی یقین‌راق مسافه دن اېشیتیله‌دی. ایپک قۉرقیب، کۉزلرینی کته–کته آچیب، باشینی بی-بی‌سی نینگ تِزه‌سیدن کۉته‌ره‌دی و حیران و قۉرقاق، اوّل تماشاچیلرگه، کېین بی‌بی‌سیگه قره‌یدی. بی‌بی اونی قوچاقلب آله‌دی و ملایم تاووش بیلن)

– قۉرقمه، جان گینه‌م. راکت‌له بو یېردن اوزاق–اوزاققه. بو یېرگچه یېتیب کېلالمه یدی.

(ایپک آیاغیده تیک توره‌دی، بیر آیاغی بیلن یېرنی تېپیب، اضطرابلی تاووش بیلن) اگر آنه جانیم‌نی ایشخانه لریگه توشگن بۉلسه، نیمه بۉله‌دی، بی‌بی جان؟ آنه جان!...

(ایپک ییغلب ییباره‌دی و اېشیک تامانگه یوگوره‌دی. بی‌بی آرقه‌سیدن یوگوریب باریب، اونی قوچاقلب آله‌دی)

–قیرگه کېته‌سن، ایپک جان؟ قیرگه؟ مېن یاش اېمس‌من که ارقه‌نگ دن چاپالسم! کی، کی بو یېرگه یات.

–یاتمه‌یمن، آنه جانیم‌نی آلدلریگه کېته‌من!

www.ezgu.org

–آنه‌نگ بو ییرگه یقین می، آلدیگه چاپیب بارالسنگ؟ آنه‌نگ ایشخانه‌سیگه کېتگن. ایشخانه‌سی اوییمیزدن کۉپ اوزاق.

(بی‌بی زۉرغه اونی تارتیب کېلتیریب، چپرکت اوستیگه یاتقیزه‌دی و اۉزی هم اونینگ یانیگه اۉلتیریب)

– شونداق راکت یاغیب تورگن وقتده آنه‌نگ‌گه کېتماقچی ایدینگ–اَ؟ کۉچه ده بیر بلاگه اوچره‌سنگ، بېچاره آنه‌نگ، نې احوالگه توشه‌دی؟ بونی هېچ بیر اۉیله‌یسن می؟

(ایپک ینه اۉرنیدن یریم توریب، بی‌بی سی قرشیلیک قیلگنیدن تورالمه‌ی، ناچار چپرکت اوستیگه اۉلتیریب، ییغی ارەلش آواز بیلن)

–آنه جانیم‌نی آلدریگه باره‌من. مېنی قۉییبرینگ، آنه جانیم نی آلدریگه بارگیم کېلاتدی.

–(بی‌بی اونی سیلب–سیپیب تینچلنتیرماقچی بۉله‌دی و تسلی بېروچی تاووش بیلن)

– بو راکت‌له هر کونی هر جایگه توشیب توریبدی–کو! بولرگه اۉرگه‌نیب قالیشینگ کېره‌ک ایدی. سېن دایم قۉرقیب، مېنی قوچاغیمگه کیریب، متل لریم نی ایشیتیب، یاتیب قالییدینگ. بو گون هر وقت‌دن هم کۉپراق قۉرقاتدینگ. ینه آنه‌م‌نی آلدیگه باره‌من، دېب کۉچه گه چیغماقچی بۉلگه‌نینگ نیمه‌سی؟ مونداغ وقتده اویدن چیغیب بۉله‌دی می؟

–آنه جانیم چیغیب کېتگن‌له–کو!

– آنه‌نگ مجبورلیکدن چیغه‌دی. ایشگه بارمسه، بیر آغیز نان‌نی کیم بېره‌دی؟ ینه او، کۉچه ده ایمس–کو! ایشخانه سیده، بیران پنه‌راق جایده اۉزینی آلیب تورگن‌دیر–ده. هی، بو بی‌انصاف آته‌نگ‌گه خدا نی

www.ezgu.org

اۋزی انصاف بېرسین–ده! اگر او بو یېرده بۋلسه‌یدی، یا که بشقه‌له‌ده‌ی پول–مول یېبه‌ریب تورسه‌یدی، آنه‌نگ هېچ هم ایشگه بارمیدی. اویگه اۋلتیریب، مېن و سېنگه، اوی–رۋزغاریگه قره‌ب تورسه، بس اېدی. نیمه قیله‌یلیک؟ آسمان اوزاغ، یېر قتیغ–ده! قۋلیمیز همه یاغدن اوزیلگن. خدا و آنه‌نگ دن بشقه پناهیمیز یاغ.

– آته‌م نیمه اوچون کېتیبتی‌له؟ کېتگنی قۋیمسه‌بیز بۋمییدی می؟

– بۋمییدی–ده! آته‌نگ ظالم‌لرنی قۋلیدن قاچیب کېتیش‌گه مجبور بۋلدی. اگر او، اۋز وقتیده قاچیب قوتۋلمسه‌یدی، خدا گه معلوم، بیر ایککی دۋست‌لری ده‌ی او هم قماققه توشیب، اۋلیب کېتی‌دیمی؟ خدا نی اۋزی، اونی هم اسره‌سین و هم اونگه انصاف بېرسین–ده!

– صنفداشلریم‌نی همه‌سینی آته‌لری آلدلریگه. اوله آته‌لری مینن بازارگه باره‌دیله، آته‌لری مینن درس اۋقییدیله، یخشی کییم‌له کییه‌دیله. مېنی آته‌م هم یاغ، یخشی کییم‌لریم هم یاغ. آنه جانیم مېنی بازارگه هم آلیب بارمه‌یدیله.

–پری قیزیم، کۋپ سیقیلمه. خدا خواهله‌سه، یقین اره ده یا آته‌نگ کېلیب قاله‌دی، یا سیزلرنی هم اۋز آلدیگه چقیریب آله‌دی. اۋشنده همه نرسه یخشی بۋله‌دی.

– بی بی جان، اگر بیزلرنی آته‌م اۋز آلدلریگه چقیریب آلسه‌له، سیز کیم مینن قاله‌سیز؟

– مېن ایندی قرّیب قالدیم. مېنگه هېچ کیم هېچ نیمه دېمه‌یدی هم، تېگمه‌یدی هم. سېن و آنه جانینگ امان بۋلسه‌ی‌له، مېنگه بس.

www.ezgu.org

– یاغ. مېن سیزنی یککه قۉییب، هېچ جایگه کېتمه‌یمن. آته-مگه ایته‌من که یا سیزنی هم بیزله مینن آلدلریگه چقیریب آلسین‌له، یا که اۉزلری آلدیمیزگه کېلسین‌له.

– مهربان نبیره گینه‌مدن اۉرگیله‌ی. خی، بو گپ‌له اۉز وقتیده بۉلیب قالر. سېن حالی‌دن بو باره‌ده اۉیلب اۉلتیمه. نیمه‌نی که خدا نی اۉزی خواهلسه، اۉشه بۉله‌دی. حالی سینگه ایتماقچی بۉلیب تورگن قصه‌م ده‌ی حتی پادشاه‌له و شاهزاده‌له هم تقدیر نی اۉزگرتیرالمه‌یدیله.

– هه، قصه نی باشلنگ، بی‌بی جان.

– شرطی شوکه هر کونگی‌ده‌ی کۉز لرینگنی یومیب، اوخله-سنگ–ده.

– خی، بی‌بی جان. (کۉز لرینی یومیب توریب) منه، قره نگ!؟ کۉز لریمنی هم یومدیم. باشلنگ–ده!

– (بی‌بی چپرکت دن آیاغینی اوزه‌تیب آله‌دی. ایپک‌نی یاتقیزه-دی، یوزی تماشاچیلر و آرقه‌سی دېوار تمانده. قۉلینی ایپک‌نینگ باشیگه قۉییب، سېکین – سېکین سیله‌ب باشله‌یدی)

–بار اېکن و یاغ اېکن، قدیم نی زمانیده، ملکی نی امانیده، کۉرکم و باتیر بیر شاهزاده یشه‌یکن. کون‌لردن بیر کونی یوره‌گی سیقیلگنی‌دن آته‌سیگه باریب:

– اۉرتاغ‌لریم دایم سفر قیله‌دیله، تورلی شهرله و آدملر نی کۉریب، تجربه آرتتیره‌دیله. مېن اویده اۉلتیری بېرسم، اېرته‌لیک کونده دولت ایش‌لرینی قنداغ بجراله‌من؟ اۉرتاغ‌لریم مینن دریا سیاحتیگه رخصت بېرینگ، دېب ایتیبدی.

www.ezgu.org

پادشاه دریا خطر لرینی ایتیبدی، اما شاهزاده کۉنمبدی. آخر پادشاه مجبور بۉلیب، بیرکېمه بېریب، شاهزادهنی برچه اۉرتاغلری مینن دریا سیاحتیگه جۉنهتیبدی.

کېمه دریالرنی گېزیب، کوندن-کونگه شاهزادهنی شهریدن اوزاقلشتیریب کېتیبدی. بیرکون دریا تۉلقونلنیب کوچلی طوفان باشله-نیب، کېمه گردابگه اوچرهب، دریا توبیگه چۉکیب کېتیبدی.

(ایپک باشینی کۉتهریب، ایکی قۉلینی بیر- بیریگه قرس اۉریب): وای، بیبیجان، شاهزاده و اۉرتاغلری غرق بۉلیبدیله، می؟

- بیبی: یاغ، سېن قۉلاق سالیب، گپیمنی ارهسیگه کیرمهی تور. بۉلمسه اویقینگ اوچیب کېتهدی. قصه قیېریگه یېتیب کېلگن اېدی؟ هه، شاهزاده و اۉرتاغلری تۉلقونلی دریا گردابیگه توشیب، بیرین- کېتین سووگه چۉکیب کېتیبدیله. شاهزاده هم بیهوش بۉلیبدی، اما سوو پری-لریدن بېریسی اونی کۉریب، سېویب قالیبدی و شاهزادهنی قیرغاققه آلیب باریب، میسه اوستیگه یاتقیزیبدی. شاهزاده هوشیگه کېلیب، قرهسه، نه کېمه بار، نه اۉرتاغلری! اۉرنیدن توریب، هر تمانگه نظر سالیبدی و بیردنیگه سوو ایچیده چیرایلی پریگه کۉزی توشیبدی و اوندن سوره-بدی:

-سېن، کیمسن؟ سوو ایچیده نیمه قیلیب توریبسن؟

- پری فارم میین آواز مینن:(بیبی، پری تامانیدن سۉزلَگنده اۉز تاووشینی میین قیلیب سۉزلَیدی) مېن دریا پریسیمن. سوو ده یشهیمن، دېیدی.

شاهزاده: مېنی کېمهم قنی؟ اۉرتاغ لریم قیېرده؟ مېنی کیم بو یېرگه کېتیردی؟ دېب سۉرهبدی.

www.ezgu.org

پری ایتیبدی: کېمه و اۋرتاغ لریز چۆکیب کېتدیلر. مېن سیزنی قوتقه‌ریب، بو یېرگه آلیب کېلدیم.

شاهزاده قیغو گه باتیبدی، اما آز وقت‌دن کېین، قارنی آچگنینی سېزیبدی.هر یېرنی قیدیریب، هېچ یېگولیک تاپالمبدی. پری سوره‌بدی:

– شاهزاده‌م، نیمه نی اخته‌ره‌سیز؟

شاهزاده: قارنیم آچ، بیران یېگولیک تاپه‌ی دېب قیدیردیم، اما هېچ نرسه تاپالمه‌دیم، دېبدی.

پری: صبر قیلینگ. مېن حاضر دریا توبیدن سیزگه بیران یېگولیک آلیب کېله‌من دېبدی و سوو گه شونغیب کېتیبدی. بیر نېچه دقیقه دن سۆنگ، بیر شاخه مرجان نی آلیب چیغیبدی. شاهزاده کولیب ایتیبدی:

بو مرجان کو! اونی یېب بۆلمه‌یدی.

پری قیته– قیته سووگه شونغیب، هر نرسه کېلتیرېکن، اما شاهزاده همه سینی رد قیله‌ېکن. آخر پری تیکان‌له آره سیدن بیر تورلی مېوه تاپیب، کېتیریبدی. شاهزاده مېوه‌نی یېب، تۆییبدی. تۆیگن‌دن سۆنگ، پری نی قۆل لریگه قره‌بدی. پری‌نی قۆللری یره بۆلیب، قانی آقېکن.

شاهزاده موضوعنی سوره‌سه، پری: بو مېوه تیکان اره سیده ایکنلیگی و تېرگنیده قۆلینی یره لنتیرگنینی ایتیبدی.

شاهزاده: نېگه مېن اوچون اۆزینگنی عذاب بېردینگ؟ دېب سوره‌بدی.

پری آه چېکیب: کیچیک‌لیگیم‌ده، آته‌م‌گه بیر فالچی مېن بیر شاهزاده گه کۆنگل قۆییب، اوندن بیوفالیک کۆریب، قیغودن هلاک

www.ezgu.org

بۉلیشیمنی ایتگن ایکن. مېن سیز نی سېویب قالدیم. بیله‌من آخری مېنگه بېوفالیک قیله‌سیز و مېن بو الم دن اوله‌من، دېب، زار- زار ییغلبدی. شاهزاده اونی بو مهر و محبتینی کۉریب:

-یاغ، سېنی مېن هم سېویب قالدیم. سېنگه بېوفالیک قیلمه‌یمن، اما سېن قوروغلیککه و مېن سوو ده یشالمه‌یمن، آخریمیز نیمه بۉله‌دی؟ دېب سۉره‌بدی.

پری ایتیبدی: اگر یېتی ییل صبر قیلالسه‌یز، مېن آدمزادگه ایلنه‌من. اۉشنده بیرگه بۉلیب، بختیار حیات کېچیره‌میز. اما اگر یېتی ییل اۉتمه‌ی، بشقه گه اویلنسه‌یز، اۉلیب قاله‌من.

شاهزاده: یېتی ییل ایمس، یېتمیش ییل هم صبر قیلاله‌من، دېب پری‌نی ایشانتیریبدی. هفته و آی‌له اۉتیبدی. شاهزاده‌نی آته‌سی هر تمانگه کېمه و آدم جۉنه‌تیب، اونی تاپیب، آلیب کېتیبدی. پری ییغلب قالیبدی و شاهزاده ینه وعده‌سینی تکرارلب،مهلت تۉگه‌مه‌ی اونی آلیب کېتیشی‌نی ایتیبدی.

شاهزاده اۉز یورتی گه قیتیبدی، اما پری‌نی ایسلب، دایم غمگین ایکن. شاه و ملکه اونی اویلنتیرماقچی بۉلیبدیله، اما شاهزاده، پرینی سېویشینی ایتیب، آلتی ییل مهلت سۉره‌بدی.

ایندی آلتی ییل توگه‌یاتکنده، بیر جادوگر، اۉزینی پری صورتی- گه ایلنتیریب، شاهزاده آلدیگه کېلیبدی. شاهزاده الده‌نیب، اونگه اویلنیبدی. تۉی کېچه‌سیده، پری واقعه نی توشی ده کۉریب، قۉرقیب، توشینی آته‌سیگه ایتیبدی.

آته سی: تقدیردن قاچیب بۉلمه‌یدی. صبر دن بشقه چاره‌یاغ. بیر نېچه کون‌دن کېین طلسم سینه‌دی و سېن آدمزاد گه ایلنه‌سن. اگر

www.ezgu.org

شاهزاده وعده‌سیگه وفا قیلیب، سېنگه اویلنسه، بختلی بۉله‌سن، اما اگر بېوفالیک قیلیب، بشقه گه اویلنگن بۉلسه، غمدن اېزیلیب، هلاک بۉله-سن، دېبدی.

پریپ تانگدن کېچقورون‌گچه دریا قیرغاغیگه باریب، شاهزاده نی کوتیبدی، اما شاهزاده کېلمبدی. پری، توشی چین‌لیگی‌گه ایشانیب،ییغلب- ییغلب سۉنگی بار شونداغ آه چېکیبدی که اونینگ آهی قلین بۉلوت بۉلیب، آسمان یوزینی یاپیبدی و همه جای قرانغو بۉلیبدی. شاهزاده الده‌نیب قالگنینی بیلیب، جادوگرنی اۉلدیریبدی و یۉلگه چیقیب، پری مینن وداع‌لشگن جاییگه یېتیب کېلیبدی، اما افسوس که پری‌نی تیریک تاپالمبدی. پری ییغلب- ییغلب، یوره‌گی غم- قیغودن یاریلیب، حیات دن کۉز یومگن اېکن.

(بی‌بی، بیر آه چېکیب، جیم بۉله‌دی. ایپک اویقو سیره‌ب: «بیچاره آنه جانیم» دېیدی و اویقوگه باته‌دی. بی‌بی‌سی اونینگ باشینی اۉز تِزه سیدن سېکین‌گینه کۉته‌ریب یاستیققه قۉیه‌دی و اۉز- اۉزی گه:

-خیالچن بو قیزه‌لاق هم هر قصه نی اۉزی و آنه‌سیگه ارتباط بېرگنی، بېرگن. بو قصه‌نی آخریده هم آنه سینی تصور قیلیب، بېچاره پری گینه دېمه‌ی، بېچاره آنه جانیم دېدی، توبه! خدا نی اۉزی بو آنه و قیز نی اۉز پناهیده اسره‌سین، دېیدی.

(پارتلش آوازی اوزاقراق دن اېشیتیله‌دی. ایپک باشینی کۉته-ریب، قۉرقوو بیلن)

-بی‌بی جان، بو گون کۉپ راکت کېلاتدی. مېن قۉرقاتدیم. آنه جانیم هر کون شو وقت‌گچه ایش‌دن کېله‌بدی‌له. بو گون نیمه اوچون کېمه‌دی‌له؟

www.ezgu.org

–آنه جانینگ‌نی ایشخانه‌سی اوییمیزدن انچه اوزاغ. ینه او بېچاره سودا– ساتیغ آلیب کېلگنی بازار–آچارگه هم باریشی کېره‌ک. بیر کون وختراغ کېلسه، بیر کون کېچراغ کېله‌دی. قۉرقمه، ایپک جان! هه دیمه‌ی آنه جانینگ کېلیب قاله‌دی.

–آنه جانیم‌نی ایشخانه‌لریگه راکت تېگمه‌یمی؟

– یاغ، تېگمه‌یدی. خدانی اۉزی اسره‌سین. آزگینه یاتیب تورسنگ، آنه جانینگ هم کېلیب قاله دی.

– بی‌بی جان، آته‌م بو یېرده ایمس‌له. آنه جانیم‌گه بیران نرسه بۉلیب قاسه، مېن و سیز نیمه قیله‌میز؟ کیم بیزله‌گه قره‌یدی؟

– ایپک جان، موندا‌غ یمان نرسه لرنی اۉیلب اۉلتیمه. سېن حالی کیچکینه قیزچه سن. حالی کولیب–اۉینب یوریش وختینگ. خدا خواهلسه، آته‌نگ هم کېلیب قاله‌دی یا همه‌میزنی اۉز آلدیگه چقیریب آله‌دی. اۉشنده سېن، آنه جانینگ، مېن همه‌میز بیرگه بۉلیب، بختیار یشه‌یمیز.

(اېشیک تقّیلله‌یدی. ایپک چاپیب اېشیک تامانگه باره‌دی. قوُوناق تاووش بیلن:)

–انه، آنه جانیم کېلدی‌له، آنه جانیم کېلدی‌له.

(اېشیک‌نی آچه‌دی. اېشیک‌دن قۉشنی یاش عیال کیریب کېله دی. بی‌بی اۉرنیدن توریب، مهمان‌گه پېشواز چیقه‌دی:)

–آیدین جان، کېلینگ، کېلینگ! خوش کېلدیز. منه کۉرپچه اوستیگه اۉلتیرینگ. ایپک جان، قنی خاله جانینگ‌نی ارقه‌لریگه پشتی‌نی قۉی!

www.ezgu.org

(ایپک قووانیب، یاستیق‌نی مهمان نینگ آرقه‌سیگه قۉیه‌دی.
مهمان، ایپک نینگ یوزینی اۉپیب:)

–ایپک جان، قنداغ سن؟ کته قیز بۉلیب یوریب‌سن می؟

–یخشی من، خاله جان.

–خاله جان، سیز قنداغ‌سیز؟ کسل اېدیز، ساغه‌ییب کېتدیزمی؟ رۉزگار ایش‌لری شونچه کۉپ که هر کون بیر کېلیب، سیزنی کۉریب، اینجو جان مینن بیر–ایکّی آغیز گپیریب کېته‌ی دېیمن، اما اوی ایش-لریدن بۉشالمه‌ی، کېلالمه‌یمن.

–آیدین جان، سیز قنداغ‌سیز؟ باله لریز، قۉنی– قۉشنی‌لریز، قوم–قرینداش‌لریز ساغ–سلامت یوریبدیله‌می؟

–خداگه شکر. حالی‌گچه کونیمیز نی کۉریب یوریب‌میز. بو راکت‌له‌دن امان قالسه‌یلیک، بۉگنی.

–بو راکت‌له دم آگنی قۉیمه‌یدی–یه! هرکون بېش وخت نماز اۉقیب، خداگه سیغینیب، جمله مؤمن مسلمان‌نی، اولر قطاری اۉزیمیزنی، اینیقسه اېرکک‌له‌دەی دایم کۉچه‌ده، ایشده بۉلگن اینجو جان‌نی اسره‌گین دېب، دعاقیله‌من. قۉلیمدن بشقه نیمه ایش کېله‌دی؟

–بیزله‌گه انه شو دعالریز بس. خاله جان، اینجو جان ایش‌دن قیتمه‌دیمی؟

–یاغ، بو گون کېچ قیلدی. هر تمانگه راکت توشیب توریبدی. کۉنگلیم ناتینچ. ایپک جان هم بو گون هېچ یاتمه‌ی، آنه‌سینی سۉره‌گنی سۉره‌گن. اونگه قصه ایتیب چرچه‌دیم، اما او راکت‌لرنی آوازیدن قۉرقیب، یاتالمه‌ی، آنه‌سینی یۉخله‌یدی.

www.ezgu.org

– خاله جان، یوره‌گیم اینجو دوگانه‌م گه کویه‌دی. مونداغ یمان وخت ده اېرککله قۉرقیب، اویدن چیغمه‌یدیله. او بېچاره بیر کون اویده اېمس. اچّیغیز کېمه‌سین، اۉغلیز عار–ناموس‌لی اېمس اېکن. کیشی هم یاش خاتینینی، کیچکینه قیزی و کسل آنه سینی شونداغ تشلب، کېته‌می؟ اۉیله‌یمن که پول–مول هم ییبه‌ریب تورمه‌یدی. اگر پول ییبرسه‌بدی، اینجو دوگانه‌م شونچه تلپینیب، تورلی ایش‌نی قیلیب یورمېدی.

– بیلمه‌دیم، آیدین جان. مېن بو احوال‌دن خوش‌من می؟ اینجو جان هم کېلینیم، هم مهربان قیزیم. او، مېنگه شونچه غمخۉرلیک قیلگن که اۉز قیزیم بۉلگنده هم، شونچه‌لیک قیلالمس اېدی. مېن اونی اۉز اۉغلیم‌دن کۉره کۉپراغ یخشی کۉره‌من. او اېری و قیزی مینن بیرگه بۉلیب، بختلی یشه‌سه، مېن قووانمه‌یمن می؟

– اۉغلیزگه خط یازیب، اونی وطن‌گه قیترسه‌یز بۉمه‌یدی می؟ قچان‌گچه بو اېر–خاتین بیر–بیری‌دن ایریلیب یوره‌دی؟

– گپیز تۉغری. بو زمانه‌نی اۉغیل–قیزی آنه‌نی گپینی آله می؟ ینه مېن‌ده‌ی کسل و ناچار آنه کیم‌گه کېره‌ک؟

– خاله جان، مېنی کېچیرینگ. سیزنی خفه قیلماقچی اېمس اېدیم. فقط اینجو دوگانه‌م نی احوالینی کۉریب، یوره‌گیم اېزیلگنی‌دن شو گپنی گپیردیم.

– یاغ، قیزیم. سیزدن خفه اېمس من. اۉزیم سیز دن هم کۉپراغ اینجو جان و ایپک جان‌نی اۉیلب، بو ناتینچ احوالنی اۉیلب، کېچه‌لری اویقوم اوچیب، یاتالمه‌ی چیغه‌من. منه، اینجو جان بو گون کېچ قیلدی، یوره‌گیم بیر قیلگه آسیلگن. نې اۉزیمنی چلغیتاله‌من، نې

www.ezgu.org

ایپک جان‌نی اوونتیرالەمن. نیمه قیله‌ی؟ یېر قتّیغ، آسمان اوزاغ. قۉلیم همه جای‌دن اوزیلگن.

– خاله جان، رادیو دن ایشیتدیم که اینجو جان‌نی ایشخانه سینی یقینیگه راکت توشگن ایکن، شو اوچون هم سۉره‌گنی کېگن ایدیم.

– ای خداییم، اینجو جان‌نی اۉزینگ اسره!

– خاله جان، قۉرقمنگ. اینجو جان بو واقعه‌دن آلدین ایشخانه‌سیدن چیققن دیر. حالی کېلیب قالر.

(بیر چېتده رسم چیزیب اۉلتیرگن ایپک، بو گپ لرنی ایشیتیب، ییغلب)

–بی‌بی جان، قنی آنه جانیم؟ سیز مېنی الده‌ب، آنه‌نگ حالی کېله‌دی، دېگن ایدیز. آنه جانیم کیمه‌دیله–کو!؟ آنه جان...

(بی‌بی و آیدین یوگوریب ایپک نینگ آلدیگه باریب، اونی یوپه‌تیش و آوونتیریش گه کیره‌دیلر. بی‌بی، ایپک نی قوچاقلب آلیب، باشینی سیلب، یوزینی اۉپیب، ملایم سۉزلر بیلن تینچلنتیره‌دی. ایپک ییغلب–ییغلب، یاتیب قاله‌دی. آیدین، اوخلب قالگن قیزچه‌نی قۉلیگه کۉته‌ریب، چپرکت اوستیگه یاتقیزه‌دی و بی‌بی‌دن عذر سۉره‌ب اویدن چیقیب کېته‌دی.)

–خاله جان، مېن بو یېرگه کېلیب، سیز گه تسلی بېره‌ی دېگن ایدیم، واقعه نی ایشیتیب، اینجو جان نی ساغلیگی‌دن خبر آلیب، کۉنگلیمنی تینچیته‌ی دېگن ایدیم، اما کېلیب، سیزلرنی تشویش گه سالدیم. مېنی کېچیرینگ، خاله جان.

www.ezgu.org

–آیدین جان، بو تشویش– اضطراب له دایم بیز مینن بار. مونگه سیز ملامت ایمس‌سیز. بو هر کونگی یمان واقعه لرنی تکراری. فقط بوگون اینجو جان نی کیچ قیلگنی مېنی کؤنگلیمنی غش قیلیب توریبدی. همه نرسه خدا نی قؤلیده. اوزی اسره‌سه، بلا یاغ، اسره‌مسه، دوا یاغ. بنده نی قؤلیدن دعا و توکل دن بشقه چاره یاغ.

–تؤغری ایته سیز. خدا نی اؤزی همه بنده لرینی، اولرنی قطاریگه اینجو جان نی اؤز پناهیگه آلیب، هر قنداغ بلا– قضاله‌دن اسره-سین.

–الهی آمین. ایتگه‌نیز کېلسین. خداییم سیز و عایله‌یز نی هم ساغ–امان اسره‌سین.

–خی...اېندی، مېنگه رخصت. مېن اوی‌گه قیته‌یین.

–دوگانه‌یز نی کؤرمه‌ی کېته‌سیزمی؟ گپ مینن بؤلیب، سیزگه چای هم کېتی‌مپ‌من. اېسیم قورسین!

–اېِ، چای حاجت اېمس. اینجو جانگه مېنی سلامیم‌نی ایتیب قؤیینگ.

–کېگه‌نیز اوچون منتدار من، قیزیم. دایم کېلیب، بیزلردن خبر آلیب تورینگ. اویده‌گی لریزگه هم بیزدن سلام ایتینگ.

–خی، خدا یاریز، خاله جان.

–سیز نی هم خدا یاریز، قیزیم.

(آیدین اویدن چیقیب کېته‌دی. بی‌بی اېشیک نی یاپیب، ینه اؤز جاییگه قیتیب، تیکیش نی قؤلیگه آلیب، اؤزی بیلن گپیره باشله‌یدی:)

– اېِ خدا جان، بو کیچکینه بېگناه قیزچه گه رحمینگ کېلسین. او، آته مهرینی کؤرمه‌دی، اوروش ایچیده توغیلیب، اؤسدی.

www.ezgu.org

اېندی اونی آنه مهری دن اییرمه!... اې خداییم، سېنگه جان کېره‌ک بۉسه، مېنی جانیم نی آل، اما نېبره گینه‌م نی بې آته، بې آنه قیلمه. اینجو نی شونچه یخشیلیگی و مهربانلیگی اوچون هر قنداغ بلا–قضا دن اسره.

(بیر نېچه دقیقه اۉتمه‌ی، کوچلی پارتلش آوازی جدا یقین دن اېشیتیله‌دی. بی‌بی اۉرنیدن توریب، ایپک نینگ یانیگه باریب، اوندن خبر آله‌دی. ایپک بیر قیمیرلب، آه چېکه‌دی، اما اویقو دن اویغانمه‌یدی. بی‌بی پست تاووش بیلن:)

خدا گه شکر، اویغانمه‌دی. خیریت بۉسین، هر بلا اېدی، شو یقین یېرده اېدی. آه، اگر اینجو شو وقت ده کۉچه میز ده بۉسه یا شو راکت تېککن جاینی یقینیگه بۉسه، قنداغ بۉله‌دی؟ وای... نیمه قیله‌ی؟ قیزچه نی تشلب، کۉچه‌گه چیغه‌ی می؟ یا اونی یانیگه، اینجو نی کېلیشی گه امید قیلیب اۉلتیره‌ی می؟... اې خدا جان، اینجو نی اۉزینگ اسره!

(شو وقتده اېشیک آچیلیب، اینجو پریشان و غمگین اېشیکدن کیره‌دی. دستکولی نی شانه سیدن آلیب، دیوارگه تَیه‌نه‌دی. آیاغی بوکیلیب، تِز چۉکه‌دی. اینجونینگ کۉزلری قیزرگن و کۉزیاشی کیپریک-لریده میلتیره‌ب تورگن. لب‌لری قلتیره‌یدی و قۉل لری‌نینگ بی‌اختیار و مقصدسیز حرکت‌لریدن، اونینگ پریشانلیگی‌نی بیلسه بۉله دی.

بی‌بی بو احوالنی کۉریب، شاشیلیب، اونینگ یانیگه باره‌دی و تشویشلی آواز بیلن:)

–سېنگه نیمه بۉلدی؟ رنگینگ هم اوچیب، آقه‌ریب کېتیبدی، قۉل– ایاغینگ قلتیره‌ب توریبدی. کۉزینگ‌دن یاش آقاتدی. راکت‌دن

www.ezgu.org

قۉرقدینگ می؟ آوازی کۉپ بلند اېشیتلدی. یاووغمیزگه کېلیب تېگدی می، نیمه بلا؟ بیران چرەسی بیران جایینگ گه تېگدی می؟ خدانی اۉزی اسرەسین.

اینجو (ییغلب):

-کاشکی راکت کېلیب مېنگه تېگسەېدی. کاشکی مېن هم همسایەله و محلەداش‌لریمیز دەی اۉلیب کېتسەېدیم.

– خدا قیلمەسین. آغزینگ‌نی یمان نیت مینن آچمه. فرشتەله آمین دېمەسین. خدا قد–قامتینگ‌چه خیمچەنی سیندیرمەسین. مونداغ وقتده کیشی مونداغ یمان نیت قیلمەیدی، قیزگینەم.... راکت قەیېرگه تېگدی؟

– کۉچه میزنی باشلەنیشیگه.

– سېن اۉشنده قه یېرده اېدینگ؟

– اېشیگیمیز یانیده اېدیم.

بی‌بی یقه سینی اوشلب، «توبه– توبه» دېب، سۉرەیدی:

– کیم‌له اۉلدی اېکن؟ بیلالمه دینگ می؟

– یاغ. بیلالمەدیم. بیر نېچه کیچیک باله و بیر نېچه قری و ییگیت نی ییقیلگنی و آه و نالەلرینی اېشیتدیم. مېن اۉزیم مینن اۉزیم اېدیم. ایپک هم اۉشه یېرده بارمیدی، یاغ میدی؟ بونگه هم قرەمېمن.

– خدا نبیره گینەم نی بیر تار ساچینی هم کم قیلمەسین. بو گون نیمه اوچون مونداغ ساووغ گپ لەنی گپیرەسن؟ انه، ایپک جان گه قره، فرشتەله دەی یاتیبدی. اونگه قصه ایتیب– ایتیب، یاتقیزدیم. نبیره گینەم راکت آوازی دن جوده قۉرققن اېدی.

www.ezgu.org

– بیچاره قیزگینه‌م. بی آته بۉلدی. بو گون– ایرته بی آنه هم بۉلیب قالر.

(بی‌بی تعجب و اچیغ اره‌لش آواز بیلن):

– توبه قیلدیم، خداجان، توبه. سینگه نیمه بۉلدی، اۉزی؟ بوگون مونداغ یمان نیت‌له مینن اویگه کیلدینگ. ایسیتمه‌نگ بار ده‌ی الجیره-یسن. خداییم سینی هم، نبیره گینه‌منی هم، مسافر اۉغلیم‌نی هم اۉز پناهیده اسره‌سین. هر کون اۉنلب یمان واقعه بۉلیب تورگنده، هر کون یوزلب بیگناه آدم‌له اۉلیب تورگنده، مونچه اۉلیم دن گپیره‌سن!؟

اینجو هۉکیریب، ییغله‌ی باشله‌یدی و مشتیده‌گی غیجیم بۉلگن خطنی، بی‌بی گه اوزه‌تیب، مونگلی و اوزیق– اوزیق تاووش بیلن:

– آلینگ... منه، اۉغیل جانیزنی خطینی آلینگ... ، اون بیر ییل اۉز یاغیم گه قَوریلدیم، قان یوتدیم، غم چیکدیم، بو آغیر شرایطده، تورموش یوکینی اۉز ایلکه‌م‌گه آلدیم، قیزینی باقیب کته قیلدیم، سیزنی اۉز آنه‌م‌ده‌ی کۉریب، سیزگه غمخۉرلیک قیلدیم. هیچ قچان شکوه قیلمه‌دیم، هیچوقت اونی قرغه‌مه‌دیم هر کیچه اونی ساغلیگینی خدا دن سۉره‌دیم، هر کون اونی بیر خطی و خوش خبری‌گه اینتیق بۉلیب اۉلتیردیم، ساغ–امان کیلیشی اوچون نذرله بیردیم. آخری نیمه بۉلدی؟ قدریمنی کیم بیلدی؟ یخشی‌لیگیم عوضیگه، یمانلیک، وفا و صداقتیم اۉرنیده بیوفالیک و خیانت، جفا و ظلم تاپدیم. اۉغلیز بیر خط مینن همه یخشیلیک لریم نی ادا قیلیب بۉلدی. باقفن اۉغلیزگه آفرین!

(بی‌بی قووناق آواز بیلن):

www.ezgu.org

–اوغیل گینه‌م‌نی خطی کېلیبدی می؟ خداگه شکر. کۉزینگ آېدین. عینکیم نی بېر. باله جانیم‌نی خطینی اۉقیب، کۉزیم یاروغ و یوره گیم شاد بۉلسین.

خط نی اینجو نینگ قۉلیدن آلیب، غیجیم لرینی تزه‌سی اوستیده آچیب، عینکی‌نی آلگنی باره‌دی. عینک‌نی تاقیب، خط نی اۉقی باشله-یدی.

اینجو هق–هق ییغلش‌نی دوام بېریب گپیره‌دی:

– بیر جوالی ده‌ی یوک تاشیدیم. بیر چۉری ده‌ی خدمت قیلدیم. بیر عاشق ده‌ی، کېچه و کوندوز اونی هجریگه تلپیندیم، بیر آنه-ده‌ی اونی القه‌ب یوردیم. آخری نیمه بۉلدی؟ خاله جان، کۉزیز آېدین. شونداق مرد اۉغیل نی باقیب، کته قیلگنیز اوچون هر قنچه مختنه‌نیب یورسه‌یز، هر قنچه فخرلنسه‌یز، بۉله‌دی. خطنی اۉقینگ. بلند بلند اۉقینگ. اۉغلیز نی گپ لرینی ینه بیر بار سیزنی آغزیز دن اېشیتسم یخشی بۉله‌دی. قنی، بو خط نی اۉقیب، سیز نیمه احوال گه توشه‌یکن-سیز؟!

بی بی پریشان و حیران اینجو گه قره‌ب، شبهه‌لی آواز بیلن:

ـ اینجو قیزیم، مونداغ گپیرمه. مېنی قۉرقیته‌سن. بو خطده نیمه یازیلگن که مونداغ ییغی‌ـسیغی قیلیب اۉلتیریب‌سن؟

ـ اۉقینگ، اۉقینگ. بو خط اېمس، بو قیمت‌لی پارسل! اۉغلیز چیت اېل لردن بیزگه مخصوص ساوغه‌ـسلامله ییبه‌ریبدی. بوندن یخشیراغینی ییباریب بۉلمه‌یدی. هېچکیم حاضرگچه مونداغ پارسل ییبارمه‌گن. فقط سیزنی عزیز اۉغلیز مونداغ ساوغه‌نی ییباریش گه قادر!

www.ezgu.org

ـ ای خداییم، بو نیمه کۆرگیلیک؟ سېنی هېچ قچان مونداغ حالتده کۆرمه‌گن اېدیم. سېن هېچوقت مېنگه حتی‌که بلندراق آوازده هم گپیرمه‌گن اېدینگ. بیر خط سېنی شو احوالگه سالدی می؟ اونده نیمه یازیلگن، آخی؟

ـ مېن هېچ نیمه اَیتالمه‌یمن. تیلیم بارمه‌یدی. عار ـ ناموس مېنی اۆلدیره‌دی، کویدیره‌دی، کولیم نی کۆککه ساوره‌دی. اېندی خدادن فقط اۆلیم ایسته‌یمن، اۆلیم.

ـ خدا قیلمه‌سین. بو قرغیش‌لرینگ تاغ و تاشله‌گه باریب تېگسین. الهیم همیشه ساغ ـ سلامت بۆلیب یور. اۆغلیم و نبیره‌گینه‌م مینن اوزاق یشه.

ـ اۆغلیز اېندی بیزدن اَیریلیب بۆلدی. اېندی اونی بیزله مینن ایشی یاغ.

ـ آغزینگ نی یخشی گپ مینن آچ، قیزیم. اۆغلیم هېچ قچان مونداغ نامعقول‌نی قیلمه‌یدی. اۆزی ساغ ـ سلامت اېکن می؟

ـ خط نی اۆقینگ، اونده اۆغلیز نیمه شاهکار قیلگنینی یخشی بیلیب آله‌سیز. ای خدا، مونداغ کون‌نی کۆرستگن‌دن کۆره، بیر بار جانیمنی آلسنگ بۆلمس مېدی؟

بی‌بی دم آلیب، تۆختب، تۆختب اۆقی باشله‌یدی:

ـ اینجو جان، سلام. یېتی ییل‌دن کېین شونداق خط یازگنیم اوچون خجالت‌ده من. اۆزینگ بیله‌سن که شو یېتی ییل ایچیده، قنچه اورینمه‌یین، بیران درست راق ایش و کوچ‌گه اېریشالمه‌دیم و شو سببلی سیزلرگه هم مادی یاردم کۆرسه تالمه‌دیم. سېنی، قیزیمیزنی و آنه‌م‌نی هم اۆز یانیمگه چقیریب کېلتیرالمه‌دیم. وطن گه، سیزلرنینگ یانینگیزگه

www.ezgu.org

قَیتیشیم هم امر محال ایدی. مېنی توتسه‌لر، اؤلدیرمه‌ی قؤیمس ایدیلر. یېترلی‌چه پول تاپیب، سیزلرگه ییباریب، سیزلرنی اؤز یانیمگه چقیرماقچی بؤلدیم و بونینگ اوچون قیلمه‌گن ایشیم و بارمه‌گن جاییم قالمه‌دی، اما برچه اورینیش‌لریم ضایع کېتدی. بو یاق‌ده قبول هم بؤلالمه‌دیم. مېنی بو یېردن هیده‌ب ییباریش‌لری هم احتمال‌دن خالی ایمس ایدی. آخری تقدیر بیر یاش‌گینه بېوه بیلن مېنی اوچره‌تدی. او، هم یخشی پولدار و هم بو یېرده قبول بؤلگن. مېن ناچار اونگه اویلندیم. امیدیم شو ایدی که اونینگ پول لری بیلن یا که اؤزیم هم قبول بؤلگندن کېین سیزلرنی بو یېرگه چقیرسم، اما تؤی‌دن کېین او، مېنی قؤرقیتیب، پولیس‌گه عایله‌لی بؤله‌توریب، ایکّینچی عایله قورگنیم‌نی خبر بېریشینی اَیتدی. یگانه یؤلی سېندن اجره‌لیش ایدی، خلاص.

مېن سېنینگ برچه فداکارلیگینگ نی، یکه‌لیکده، عیال بؤله توریب، قیزیمیز و کسل آنه‌مگه یخشی قره‌ب، مېنی یاردمیم‌سیز اوی- رؤزگارنی تېبره‌تیب تورگنینگ‌نی بیله‌من. کسل‌گه قره‌ش، اونینگ اینجیق‌لیک‌لریگه چیده‌ش، کیچکینه باله‌نی ارداقلب، یوویب- تره‌ب تربیه قیلیش آسان ایش ایمس‌لیگینی یخشی بیله‌من و شونینگ اوچون، وجدان عذابیده کوییب، مونداق قؤرقاق‌لیگیم و قدر بیلمس‌لیگیم‌دن سېن، قیزیمیز و آنه‌م آلدیده شرمنده و شرمسارمن.

سیزلرنی بوندن کېین هیچ قچان کؤرالمه‌سم کېره‌ک. البته کؤزیم کؤزینگگه توشسه، خجالتدن سوو بؤلیب، اؤلیب قالیشیم ممکن. مېن لاعلاج بو خط آرقه‌لی سېنی اؤز نکاحیم قیدیدن آزاد قیله من. مېن سېنگه مناسب ایمس‌من. سېن جدا گوزه‌ل، وفالی، فداکار، مهربان و معصوم عیال سن. البته سېنینگ قدرینگگه یېته‌دیگان مرد ایرکک

www.ezgu.org

تاپیلیب قالیشی و سېنی بختلی قیلیشی‌گه ایشانه‌من. اگر بیر کون شونداق کیشینی اوچره‌تسنگ، او بیلن بېملال تورموش قوریشینگ و ینگی حیات باشله‌شینگ ممکن. او حالده مېنگه خبر بېرسنگ، قیزیم و آنه‌م‌نی اۋز آلدیم‌گه چقیریب آله‌من. یۋق دېسنگ، هر آی سېنگه پول ییباریب توره‌من. ممکن بۋلسه، مېنی کېچیر و بو بېوفا و نامردنی بوتونله-ی اونوت.

سابق اېرینگ و حاضرگی خاله بچه‌نگ «شیبان»

(تیک تورگن بی‌بی، خطنی اۋقیب- اۋقیب، حالدن تاییب، دیواردن اوشله‌یدی و خط اداغیگه یېتگچ، تِز چۋکیب، ناله قیله باشله یدی):

–وای نامرد، وای ناسپاس، کۋرنمک. بو نیمه قیلگه‌نینگ؟ بو قنداغ رسوالیک! شو یېرگه قَیتیب کېلیب، دشمن‌لر قۋلیگه توشگه‌نینگ یخشیراق ایمس میدی؟ قۋرقاق، شرمنده، بې غیرت! اۋلگه‌نینگ‌نی اېشیتسم، بیر- ایکی کون ییغلب، کېین سېنگه فخرلنیب یوریدیم. اېندی عمر بۋیی سېنی قرغب، سېنده‌ی اۋغیل توغیب، شونداغ تربیه بېرگنیمدن اویالیب، عذاب چېکیب یوره‌من.

(قۋلینی آسمانگه، دعاگه کۋته ریب)

–ای خداجان! موندن آلدین ایکی اۋغلیمنی و یاش اېریم‌نی شهادت شربتیدن ایچیریب، عرش اعلاگه، اۋز الدینگگه چقیرگن اېدینگ. اۋشنده، ییغلب سېندن شکوه قیلگن ایکن‌من. اېندی مېنی کېچیر و ناشکرلیگیم اوچون، بو نامرد اۋغلیمنی قیلگن ایشیگه لایق جزا بېر. ای خدا، بو داغ کۋرگن و مصیبت چېککن آنه‌نی دعاسینی قبول اَیله! خواهله‌سنگ، اۋلدیر، خواهله‌مه‌سنگ، شونداغ عذاب- عقوبت‌لرگه دچار

www.ezgu.org

قی که هر ساعت اؤلیمی‌گه راضی بؤلسین. الهیم هېچ قچان اونگه یاروغ کون‌نی کؤرستمه، الهیم هېچ قچان بخت و شادلیک‌نی اونگه نصیب اېتمه.

(ییغلب تورگن کېلینی‌نی قوچیب، ییغله‌ی باشله‌یدی)

– بختی قرا بېچاره قیزگینه‌م. کاشکی مېن اؤلیب کېتسه پدیم و مونداغ شرمنده‌لیکنی کؤرمسه‌پدیم. او دنیاده نامراد سینگلیم گه نیمه جواب بېره من؟ او سېنی، اؤغلیم گه بېرماقچی اېمس اېدی. مېن قنچه یلینیب، وعده‌له بېریب، اونی کؤندیرگن اېدیم. بېچاره سینگلیم، بو نامرد اؤغلیم‌نی مېندن یخشیراق تانی‌پکن. کاشکی سېنی کېلین قیلمسه‌پدیم. سېنی بختلی و اېرکه کېلین قیله‌من، دېب اؤن ییلدن بېری عذاب- عقوبت‌له‌گه دچار قیلیب کېلدیم. بشقه محنت و غم‌لرینگ کم اېکن، اېندی بونیسی همه سیدن هم آرتیب کېتدی. خدا اؤشه نابکار اؤغلیم‌نی اؤز غضبیگه دچار قیلسین. مېنی کېچیر، قیزیم. شونداغ شرمنده و بېچاره خاله‌نگ نی کېچیر!

اینجو دېوار دن اوشلب، اؤرنیدن توره‌دی و مست لردېک آیاغینی یېرگه سودره‌ب، قلتیره‌ب- قلتیره‌ب قیزی یاتگن یېرگه باره‌دی. اونینگ ییغیسی آسته- سېکین، اما قَیین آنه سینینگ زار- ناله‌سی بلندراق اېشیتیله‌دی. قَیین آنه سی هم اونینگ آرتیدن سلانه- سلانه یوریب باره‌دی و ایپک یانیده، بیر- بیرلریگه قرشی اؤلتیره دیلر.

– خاله جان، اېندی نیمه قیله‌ی؟ (تیتراق آواز بیلن) بو خطنی اؤغلیز نی اؤرتاغی دفتریم‌گه کېتیریب بېردی. اؤشندن بېری یوزلب فکر و خیال باشیمده ایلنه‌دی. اولّ اؤزیم نی اؤلدیرماقچی بؤلدیم، اما سیزنی و قیزیم نی اؤیلب، خدادن قؤرقیب، بو ایشگه قؤل اورمه‌دیم. کېین

www.ezgu.org

سیزلرنی تشلب، باشیم نی آلیب کېتهی دېدیم. ینه سیز و ایپک کؤز الدیمده توردیله. یؤلیمنی یؤقاتیب قالدیم، خاله جان. نیمه قیلیشیمنی بیلمهیمن. قوم و قرینداشله، دوست و همکارلریم آلدیده قنداق باش کؤتهریب یورهمن؟ یؤلده بیران موتر اوریب تشلهیدی می،دېب یؤلنی اؤرته سیدن یوریب کېلدیم. اما اجل هم اؤغلیز دهی مېندن قاچدی. کاشکی شو راکت مېنگه تېگیب، دنیا غمیدن و بو شرمنده لیکدن مېنی قوتقرسهېدی.

– خدا قیمه سین، قیزیم. خدا اونی و اویاتسیز خاتینینی اؤلدیرسین. مېن اؤن ته شونداغ قؤرقاغ و نامرد اؤغیلنی سېنی بیر تار ساچینگگه تېنگ قیلمهیمن. مونداغ گپیرمه، جان گینهم. مېن همیشه سېنی یانینگدهمن. هر عذاب و راحتده سېن مینن بیرگه بؤلهمن، قیزیم. او، سېنی لایقینگ ابمس ابکن. اونی یورهگینگدن چیغهریب تشله. مېن اونی شو کوندن باشلب، اؤلگن دېب، حسابلهدیم. سېن هم اونی اؤلدی، دېب اونوت.

– بو یورتده عیاللر تقدیری همیشه شونداغ. عمر بؤیی ابرلرینی خدمتی و احترامینی قیلهدیله، وفا و مهربانلیک کؤرستهدیله، یورهک کویدیریب، روز و روزگارینی بوت قیلهدیله، اما ابرلرینی یریم نانی بوتون بؤلسه، بس. اؤشنده درّو یاشراغ و گوزهلراغ قیزنی تاپیب، یاشلیگی، ساغلیگی و بارلیگینی اولهگه بغیشلهگن خاتینلرینی تشلندی قیلیب قؤیهدیله یا که مېن بېچاره دهی، طلاق بېره دیله.

(اویده ینه بیر پارتلش آوازی ابشیتیلهدی. اینجو اؤزینی ایپک اوستیگه تشلهیدی. صحنه نی توتون و غبار باسهدی، چراغلر اؤچهدی و صحنه قرانغولیکده قالهدی. بیر نېچه لحظه دن سؤنگ صحنه ینه ده

www.ezgu.org

یاختی لنه‌دی. بی بی و اینجو قانگه بۋیه‌لیب یاتیبدیلر. ایپک قۋرقیب، ییغلب، گاهی بی‌بی‌سی و گاهی انه سینی قیمیرلتیب):

–آنه جان، کۋزیزنی آچینگ، مېن قۋرقه‌من، راکت نی آوازیدن قۋرقه‌من. آنه جان، مېنی قوچاغلنگ. بی بی جان، مېنی قوچاغیزگه آلیب یشیرینگ. مېن مینن گپیرینگ، مېن قۋرقاتدیم. آنه جان، بی بی جان ...

(ایپک، آنه سینینگ قوچاغیگه کیره‌دی و باش برماغینی سۋره باشله‌یدی. مونگلی موسیقی تره‌لیب، پرده توشه‌دی.)

www.ezgu.org

یازووچی حقیده:

دکتور شفیقه یارقین ۱۳۳۳ ییلی، قوس آیی نینگ ۳–نچی کونیده سرپل شهریده توغیلگن. مکتب دوره‌لرینی مزارشریف و کابلده بیتتیریب، ۱۳۵۵ ییلی کابل پوهنتونی، تیل و ادبیات فاکولته‌سینینگ ژورنالیزم بۉلیمینی توگتدی. او ۱۹۹۸ ییلی اۉزبېکستان علوم اکادمیسیدن فلالوژی فنلری بۉییچه دکتورلیک علمی درجه‌سینی آلیشگه ایریشدی.

دکتور شفیقه یارقین ملی رادیو–تلویزیون ده ادبیات بۉلیمی مدیری، افغانستان علوم اکادمیسی، سنا نشرات ریاستی، جوزجان خاتین–قیزلر شوراسیده رییس، جوزجان عالی تحصیلات مؤسسه‌سیده استاد، عياللر وزیرلیگیده معین، اۉزبېکستان علوم اکادمیسیده کته علمی

www.ezgu.org

خادم، معارف وزیرلیگیده مشاور و تربیوی ایشلر رییسی کبی وظیفه‌لرده ایشلگن.

او، قریب (۳۰) ییلدن بیری علمی ایزلنیشلر همده بدیعی ایجاد ایشلری بیلن شغللنیب کیلماقده. اونینگ (۱۵) ته کتاب و رساله سی، (۳۰۰) دن آرتیق مقاله، شعر و داستانلری اؤزبیک و دری تیللریده اولکه و چیت ایل مطبوعاتیده نشر ایتیلگن.

دکتور شفیقه یارقین تانیقلی علمی، اجتماعی و سیاسی عیال سیماسی صفتیده کؤپلب ملی و خلق ارا کنفرانس و سیمینارلرده افغانستان و چیت ایللرده فعال قتنشیب، سؤزگه چیققن.

او، «بابر خلق ارا فوندی» نینگ آلتین مدالی، حکیم ناصرخسرو ادبی جایزه‌سی، «مجما» نینگ آزادلیک جایزه‌سی و باشقه بیر قطار مدال و جایزه‌لرنی آلیشگه ایریشگن. «**ینه کؤریشگونچه**» اونینگ باسیلگن بیرینچی حکایه‌لر تؤپلمی دیر.

www.ezgu.org